

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**



**ELİT 18-24 ORYANTİRİNG SPORCULARININ SALDIRGANLIK
TUTUMLARI VE SPORTMENLİK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ANKARA İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömer ASLIVAR

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Programı**

ARALIK, 2022

**T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**



**ELİT 18-24 ORYANTİRİNG SPORCULARININ SALDIRGANLIK
TUTUMLARI VE SPORTMENLİK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ANKARA İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Ömer ASLIVAR
(Y2016.220009)**

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Programı**

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Merve UCA

ARALIK, 2022

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ELİT 18-24 ORYANTİRİNG SPORCULARININ SALDIRGANLIK TUTUMLARI VE SPORTMENLİK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ANKARA İL ÖRNEĞİ)” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (12/12//2022..)

Ömer ASLIVAR

ÖNSÖZ

Tez çalışmamda planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Merve UCA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım

Aralık 2022

Ömer ASLIVAR

**ELİT 18-24 ORYANTİRİNG SPORCULARININ SALDIRGANLIK
TUTUMLARI VE SPORTMENLİK DAVRANIŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ (ANKARA İL ÖRNEĞİ)**

ÖZET

Bu araştırmada elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişki incelenecektir. Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı; elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumlarının analiz edilmesi, sportmenlik davranış düzeylerinin incelenmesi ve saldırganlık tutumları ile sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda araştırmanın örneklemini Ankara ilinde yaşayan ve oryantiring sporuyla ilgilenen 113 birey oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin analizi için SPSS 25.0 paket programı kullanılacaktır. Araştırma kapsamında ölçekler arası ilişki düzeyini ve bu ilişkinin ne yönde olduğunun belirlenmesi için korelasyon analizi gerçekteştirilecektir. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği ve Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği için normal dağılım sergileyen verilerin analizinde iki değişkenin bulunduğu durumlarda t-testi, ikiden daha çok değişkenin olduğu durumlarda ise “tek yönlü ANOVA” testi kullanılacaktır. Anlamlı farklılığın bulunduğu durumlar için ise ikinci düzey olan “Turkey HSD” değerine bakılacaktır.

Sonuç olarak; sosyo-demografik değerkenler ile saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değerkeni bakımından saldırganlık tutumunda erkeklerin kadınlardan, sportmenlik davranışında ise kadınların erkeklerden anlamlı bir farklılık gösterdiği görölmektedir. Yaş değerkeni bakımından değerlendirildiğinde saldırganlık tutumunun gençlerde yaşı daha ilerde olan bireylere göre daha yüksek olduğu; sportmenlik davranışında ise yaşı daha ilerde olan bireylerde gençlere göre daha yüksek bir anlamlılık sergilediği görölmektedir. Eğitim durumu açısından saldırganlık tutumunun düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde daha yüksek olduğu göröülürken; sportmenlik davranışında ise eğitim seviyesi yüksek bireylerde daha yüksek olduğu görölmektedir. Medeni durum değerkeni bakımından herhangi bir

anlamli ilifkinin varliğına rastlanılmamıştır. Oryantiring branşıyla ilgilenme sũresi değişkeni ile saldırganlık tutumu arasında deneyimi dũřuk bireylerde saldırganlık dũzeyinin yũksek olduğu; sportmenlik davranışı dũzeyi arasında ise spor deneyimi yũksek bireylerde sportmenlik tutumunun daha yũksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış dũzeyleri arasında anlamli ve negatif yũnlũ bir ilifkinin olduğu gũrũlmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elit Oryantiring, Saldırganlık, Sportmenlik

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE ATTITUDES
OF AGGRESSION AND THE LEVELS OF SPORTSMANING BEHAVIOR
OF ELITE 18-24 ORIENTRING ATHLETES (ANKARA PROVINCIAL
EXAMPLE)**

ABSTRACT

In this study, the relationship between the aggressive attitudes and sportsmanship behavior levels of elite orienteering athletes will be examined. In this direction, the aim of this research is to analyze the aggression attitudes of elite orienteering athletes, to examine their sportsmanship behavior levels and to reveal the relationship between aggression attitudes and sportsmanship behavior levels. In this context, the sample of the research consists of 113 individuals living in Ankara and interested in orienteering. SPSS 25.0 package program will be used for data analysis in the research. Within the scope of the research, correlation analysis will be carried out to determine the level of relationship between scales and the direction of this relationship. For the Multidimensional Sportsmanship Orientation Scale and the Buss-Perry Aggression Scale, the t-test will be used when there are two variables in the analysis of the data with normal distribution, and when there are more than two variables, the "one-way ANOVA" test will be used. For cases where there is a significant difference, the second level "Turkey HSD" value will be considered.

As a result, it was concluded that there is a significant relationship between socio-demographic variables, aggression attitudes and sportsmanship behavior levels. In terms of gender variable, it is seen that men show a significant difference from women in aggression and women differ from men in sportsmanship behavior. When evaluated in terms of the age variable, it is seen that the aggression attitude is higher in young people than in older individuals, and it has a higher significance in sportsmanship behavior in older individuals than in young people. In terms of educational status, it is seen that the aggression attitude is higher in individuals with lower education level, while it is seen that it is higher in sportsmanship behavior in individuals with higher education level. No significant relationship was found in

terms of marital status variable. It was concluded that the level of aggression is high in individuals with low orienteering sports experience between the variable of orienteering sports experience and aggression attitude, and the level of sportsmanship behavior is higher in individuals with high orienteering sports experience. Finally, it is seen that there is a significant and negative relationship between the aggression attitudes and sportsmanship behavior levels of elite orienteering athletes.

Keywords: Elite Orienteering, Aggression, Sportsmanship

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
ÇİZELGELER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
I. GİRİŞ	1
II. GENEL BİLGİLER	4
A. Spor Kavramı ve Oryantiring Sporü Hakkında Genel Bilgi	4
1. Spor Kavramı.....	4
2. Oryantiring Sporü Nedir?	6
B. Saldırganlık.....	9
1. Saldırganlık Kavramı.....	9
2. Saldırganlığın Nedenleri.....	12
3. Saldırganlık Kuramları	12
a. İçgüdü kuramı	13
b. Etiyolojik kuram	14
c. Biyolojik kuram	14
d. Sosyal öğrenme kuramı.....	16
e. Engellenme kuramı	17
f. Bilişsel yeni çağrışım kuramı	18
4. Saldırganlık Türleri.....	19
a. Araçsal (edilgen) saldırganlık	19
b. Düşmanlık içeren (yıkıcı) saldırganlık.....	20
c. Atılganlık.....	20

5. Sporda Saldırganlık	21
C. Sportmenlik Tutumu.....	24
D. Konuyla İlgili Yapılmış Araştırmalar.....	26
1. Konu İle İlgili Yapılmış Yurt İçi Araştırmalar	26
2. Konu İle İlgili Yapılmış Yurt Dışı Araştırmalar.....	29
III. GEREÇ ve YÖNTEM	31
A. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri.....	31
B. Evren ve Örneklem	33
C. Veri Toplama Aracı	33
1. Demografik Bilgi Formu	33
2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ)	33
3. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ).....	34
D. Veri Analizi	35
IV. BULGULAR.....	36
A. Katılımcılara Dair Sosyo-Demografik Bulgular	36
B. Faktör ve Güvenirlilik Analizleri.....	37
C. Betimleyici İstatistikler.....	40
D. Korelasyon Analizi.....	40
E. Fark Analizleri	42
V. TARTIŞMA	55
VI. SONUÇ	59
IX. KAYNAKLAR	63
EKLER.....	77
ÖZGEÇMİŞ.....	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Araştırma Modeli	31
---------------------------------	----

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Katılımcılara Dair Sosyo-Demografik Bulguların Frekans Analizi Sonuçları	36
Çizelge 2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Faktör ve Güvenirlik Analizi	37
Çizelge 3. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği Faktör ve Güvenirlik Analizi	38
Çizelge 4. Normallik test sonuçları	39
Çizelge 5. Ölçeklere Dair Betimleyici İstatistikler	40
Çizelge 6. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ile Buss-Perry Saldırganlık Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi	41
Çizelge 7. Cinsiyet Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	43
Çizelge 8. Cinsiyet Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	44
Çizelge 9. Yaş Değişkeni Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	45
Çizelge 10. Yaş Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	46
Çizelge 11. Eğitim Durumu Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	47
Çizelge 12. Eğitim Durumu Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	48
Çizelge 13. Medeni Durum Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	50
Çizelge 14. Medeni Durum Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	51
Çizelge 15. Oryantiring Branşıyla İlgilenme Süresi Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	52
Çizelge 16. Oryantiring Branşıyla İlgilenme Süresi Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	52

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt. : Aktaran

BPSÖ : Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği

ÇBSYÖ : Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

n : Frekans

ss : Standart sapma

TC : Türkiye Cumhuriyeti

Vb. : Ve benzeri

Vd. : Ve diğerleri

\bar{X} : Ortalama

I. GİRİŞ

Harita ve pusulaların kullanılmalarıyla beraber insanlar, var olana ulaşma gereksinimleri ve yeni yerler keşfetme taleplerinde iki önemli yardımcı araç elde etmişlerdir. Yüzeysel haritalar ve basit pusulalar, zaman içinde bilimsel gelişmelerin de etkisiyle çok daha işlevsel duruma getirilmişlerdir. Bu durumun bir sebebi olarak harita ve pusula kullanım alanları da yaygın hale getirilmişlerdir. Bu kapsamda harita ve pusulalar, bilhassa denizcilik ve askerlik alanlarındaki kullanımlarına ilaveten, izcilik ve sportif aktiviteler gibi geniş kitlelerin içinde yer almaya başlamışlardır. Bu aktivitelerden biri de, aynı zamanda araştırma konumuzu oluşturan oryantiring sporu olmuştur.

Günümüz oryantiring sporunun temelini bakıldığında, 19. yy. sonunda geliştirilmeye ve düzenlenmeye başlanan harita ve pusula desteğiyle yön ve hedef bulmaya yönelik olarak askeri alanlarda düzenlenen yarışmalar ve amatörce gerçekleştirilen eğlence faaliyetlerinin varlığı dikkati çekmektedir. Tarihsel süreç içinde yapılan yarışma ve eğlence faaliyetleri zamanla rekabete dayanan sportif faaliyetler haline almışlardır. Aynı zamanda rekabete dayalı bir spor dalı olan oryantiring sporu temel olarak belirli bir süre dahilinde, bilinmeyen bir bölgede konuşlanan işaret ya da kontrol noktalarını harita ve pusula yardımı ile belirlenen rotaya bağlı kalarak bulmaya dayanan bir spor türüdür (Elgin, 2010; akt., İmamoğlu, İmamoğlu ve Uysal, 2018).

Oryantiring sporunda sporcular, haritalanmış bir alan dahilinde önceden belirlenen hedeflere sırasıyla erişmeye çalışmaktadır. Sporcular, turuncu bayraklı hedeflerde bulunan işaretleri, haritalarına işaretlemekte veya çizmekte ve böylelikle hedefler arasındaki mesafeleri almaktadır. Oryantiring sporunun amacı, haritada bulunan hedefleri en kısa sürede tamamlamak ve bitiş çizgisine ulaşmaktır. Bu nedenle oryantiringde temel amaç, haritada yer alan detayları bilmek, anlamak ve en kısa sürede en doğru ve engelsiz rotaları bulabilmektir (İmamoğlu, vd., 2018). Oryantiring sporunu diğer benzeri sporlardan ayıran en önemli nitelik, koşarken izlenecek bir liderin ya da işaretlenmiş bir parkurun bulunmaması, başlangıç

noktasından bitiş noktasına erişmek için her sporcuya göre değişiklik gösteren çok çeşitli seçeneklerin bulunmasıdır (Tanrıkulu, 2011).

Spor; bireyleri stresten uzaklaştırarak onların keyifli zaman geçirmelerini, fiziki ve psikolojik açıdan rahatlamalarını ve mutlu olmalarını sağlayan bir aktivitedir (Girginer, Aydın ve Çavdar, 2006). Ancak önemli bir kişilik özelliği olarak karşımıza çıkan saldırganlık, rekabet ile beraber mücadele unsurunu da barındıran spor kavramının doğası gereğince ön plana çıkan kavramlardan biridir.

Nitekim günümüz itibariyle sportif aktivitelere bakıldığında, sporun temelinde olan olumlu duygulara yakışmayan tutum ve davranışlarla karşılaşmakta ve bu tutum ve davranışların seviyesi ve etkileri de gitgide artmaktadır. Spordaki olumlu kavramların yerini artık şiddet ve saldırganlık almaya başlamıştır. Bu durum ise sporun temel hedefinden uzaklaşmasına, sporcuların ve taraftarlarının birbirine eziyet ettikleri ve saldırganlık ve şiddetin köruklenildiği bir kavram olarak algılanmasına sebep olmaktadır (Girginer, vd., 2006).

Saldırganlık, bir kişinin başka bir kişiye zarar verme girişimi fikrine sahip olmasıdır. Söz konusu girişim hayata geçirilirse bile bu durum saldırganlık olarak adlandırılmaktadır (Adak, 2004). Başka bir ifadeyle saldırganlık, canlı bir organizmaya dolaylı ya da dolaysız bir biçimde zarar vermeyi amaçlayan davranışlardır (Çağlayan, Çetin ve Şirin, 2005).

Spor kavramı göz önünde bulundurulduğunda dikkate alınması gereken bir diğer unsur olarak ise sportmenlik unsurudur. “Sportmenlik, spor geleneğinin bir parçasıdır (Arnold, 1998; akt., Koç ve Seçer, 2018.)” Sportmenlik kavramına yönelik yaygın anlayış, genel itibariyle sporla ilgili olan sosyal ve ahlaki ilişkiye dair normatif standartlarla ilişkilidir. Sportmenlik kavramı, spor ruhuna uygun bir biçimde nasıl tutum ve davranışlar sergileneceğini ileri süren etik ve erdemli davranışsal eğilimleri ifade etmektedir. Sportmenlik kavramı, mesuliyet ve düşünce sahibi bir sporcunun sergileyeceği rekabet ve dürüstlüğün ifadesi olarak tanımlanabileceği gibi, aynı zamanda yüce gönüllülük, saygı ve kibarlık, şefkat gibi kavramlarla da belirtilebilmektedir. (Stornes ve Bru, 2002; Stornes, ve Ommundsen, 2004; akt., Sezen-Balçıkanlı, 2010)

Bu araştırmada elit 18-24 yaş oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişki incelenecektir. Bu doğrultuda bu

araştırmanın amacı; elit 18-24 oryantiring sporcularının saldırganlık tutumlarının analiz edilmesi, sportmenlik davranış düzeylerinin incelenmesi ve saldırganlık tutumları ile sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır.

Sportmenlik kavramı tanımlarına bakıldığında insan onuruna gsterilen saygının ifadesi olarak ortaya çıkmış, beden eğitimi ve sporun her aşamasında ve her tdrnde hakça ve ddrdrstçe oyun oynama olarak kendini kabul ettirmiştir (Pehlivan, 2004). Bu kapsamda değerlendirildiğinde, sportmenlik ve aynı zamanda birer kişilik ozelliği olan saldırganlık arasında doğrudan bir ilişki olduğunu soylemek yanlış olmayacaktır. Bu bağlamda bu araştırma; saldırganlık tutumları ile sportmenlik davranışı arasındaki ilişkinin oryantiring sporu ve sporcusu kapsamında ortaya konulması bakımından ozemlidir. Bununla beraber soz konusu araştırmanın bir durum tespiti niteliğinde olması dolayısıyla; alan yazındaki eksikliklere ve ileride yapılacak olan bu konuyla ilgili araştırmalara bir kaynak olması bakımından ozem taşımaktadır.

II. GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmanın temel kavramlarına yönelik genel bilgiler verilecektir. Bu kapsamda bu bölümde spor kavramı ve oryantiring sporu hakkında genel bilgiler, saldırganlık, sportmenlik tutumu ve konuyla ilgili yapılmış araştırmalar incelenecektir.

A. Spor Kavramı ve Oryantiring Sporuna Hakkında Genel Bilgi

Bu bölümde spor kavramı ve oryantiring sporu hakkında genel bilgiler verilecektir.

1. Spor Kavramı

Spor bireyin tabiatla yaptığı savaş esnasında edindiği ana yetileri ve geliştirmiş olduğu araçlı ve/veya araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamanlarındaki artışa eşdeğer olarak tek veya topluca barışçıl bir şekilde ve benzetim yoluyla oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma maksadıyla kullanımına dayanarak estetik, teknik, fiziki, yarışmacı ve sosyal bir süreçtir (Fişek, 1998).

Alan yazın değerlendirildiğinde spor kavramının tanımına dair olarak farklı yazarlar tarafından farklı tanım ve görüşlerin varlığı ön plana çıkmaktadır. Bu durum nedeni, spor kavramının kapsamının, branşlarının, amaçlarının, yapılış şekillerinin farklı biçimlerde algılanmasından kaynaklanmaktadır (Dalkılıç, 2011).

Temel bir tanımla spor; kişiliğin meydana gelmesi ve karakteristik niteliklerin gelişiminin sağlanması maksadıyla önerilen bir disiplindir (Özmen, 1999). Özbek (1999) sporu, beden eğitimi faaliyetleri altında insanların bireysel veya grupça fiziki, psikolojik ve zihinsel yetilerini, önceden belirlenen bir düzen ve belirli kurallar dahilinde geliştirilerek ortaya konulmaya dair edimlerin bütünü şeklinde açıklamaktadır. Fişek (1985) ise sporu başka bir açıdan değerlendirmiş ve sporu, kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını güvence altına alan, kişinin topluma adapte olmasını sağlayan, kişiyi günlük yaşamın stresinden ve sürtüşmelerinden

uzaklaştıran, fiziksel yetilerin fazla olduğu, kazananların mükafatlandırıldığı, üst düzeyde oyun ve mücadele gerektiren bir uğraş biçiminde tanımlamıştır.

Spor, topluma, bireyin ruhsal ve fiziksel sağlığına adapte olmayı, bir yarışmayı kazanmayı, kendisini tanıma ve ilerleme bakımından uzmanlar tarafından sunulan bir etkinliktir. Spor, bireye eğlence veren bir oyun, çeşitli kuralların uygulanış şeklidir. Başka bir deyişle spor; bireyleri belirli kurallar etrafında toplayan, rekabet eden, birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını sağlayan, onların yaşamlarına giren, kültür, inanç ve eğitimlerine bakmaksızın sosyal yapıya göre değişim sergileyen bir olgudur. Spor, bireylerce ileri sürülebilen, ayarlanabilen ve durağan olmayan bir yapıdadır. Zamanla psikolojik, fiziksel ve beceri ihtiyaçlarına gereksinim duyan spor, rekabete dayanan ve kendine has kuralları bulunan bir takım etkinliktir (Karataş, 2019).

Spor, bireyin fiziksel ve psikolojik gelişimini sağlayan bireysel veya grup biçiminde gerçekleştirilen belirli kurallar kapsamında rekabet ve başarıyı hedefleyen sosyo-kültürel bir olgudur (Doğan, 2007). Toplumların hayat şekillerini saptayan öğelerden biri de spordur. Felsefi olarak incelendiğinde sportif etkinlikler, modern toplumun gelişimi ve kültürün korunmasında önemli bir role sahiptir. Bu hususta spor felsefesi, ırkçılığın yok edilmesinde, savaşın sonlandırılmasında, kadınların toplumsal yapı içindeki konumunun belirlenmesinde önemli bir paya sahiptir. Spor faaliyetleri, toplumun farklı kesimlerini bir araya getirebildiğinden ayrımcılığı bertaraf ederek barış içinde yaşanılmasını sağlamaktadır (Ay, 2021).

Spor; sporu yapan birey bakımından kazanmaya yönelik teknik ve fiziksel bir çaba; izleyen bakımından yarışma temelli estetik bir süreç; toplum tarafından oluşturulan bütün için ise hem o toplumun çelişki ve niteliklerini olduğu gibi aktaran bir ayna, hem de onu yönlendirebilen etkili bir araç; kısacası önemli bir sosyal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Fişek, 1998).

Spor; sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan kalkınmanın temel faktörü olan insanın kişiliğinin oluşumunu ve karakter niteliklerinin gelişmelerini sağlamak, bilgi, yetenek ve yeti edindirerek çevreye adapte olmasını kolaylaştırmak, bireyler, toplumlar ve uluslar arasında dayanışma ve kaynaşma sağlamak, barışın tesisi, bireyin mücadele edebilirliğini artırma gibi olumlu yönlerinin yanında, belirli kurallara göre rekabet ölçüsü dahilinde mücadelede bulunma, heyecan duyma, yarışma ve bu yarışmada üstün gelme amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Bu

niteliklerinden ötürü günümüzde spor, çok yönlü ve yararlı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar edinmiş ve evrensel bir hal almıştır (Yıldırım vd., 1996).

Sportif faaliyetlerle uğraşan birey, sosyal açıdan birikimlerini artırmakla birlikte, fiziksel ve psikolojik açıdan da olumlu bir etkiye sahip olacaktır (Çitil, 2021). Spor, barındırdığı çoklu etkilerle birey ve topluma olumlu katkılarda bulunmaktadır. Bireyi fiziki ve zihinsel açıdan olumlu yönde etkilemeyi amaçlayan spor etkinliklerinde ilk safhadaki bireysel adımlar oldukça önemlidir. Bireyin yapacağı fiziksel aktivitelerin, devamlı gerçekleştirilmesi durumunda bireyin daha iyi bir bedene ve psikolojik yapıya erişmesine katkıda bulunacaktır (Ağılönü, 2014).

Yapılan bütün bu tanımlar değerlendirildiğinde spor, haz faktörü ön plana çıkmakla beraber farklı hedefler, değerler ve yaptırımlar tarafından yönlendirilen, performans ilkesine dayalı, bilinçli bir şekilde zorlukların oluşturulması ve bunların aşılmasını amaçlayan fiziksel aktiviteler olarak tanımlanabilir (Amman, 2000).

2. Oryantiring Sporunun Nedir?

Günümüzde popüler hale gelmeye başlayan oryantiring sporu, hem zeka hem de hızlilik, sıçrama, koordinasyon, denge vb. fiziki yetileri içeren, eğlenceli ve yüksek mücadeleli bir spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geniş ve doğal bir ortamda gerçekleştirilmesi sebebiyle birçok insanın aynı anda dahil olabildiği, pusula ve harita yardımıyla belli bir strateji, matematiksel zeka ve gücün karışımı olan bir yarışma türüdür (Türkmen, 2020).

Uluslararası Oryantiring Federasyonunun tanımına göre oryantiring sporu; “sporcularının yeryüzünde işaretlemiş noktaları, harita ve pusula aracılığıyla en kısa zamanda bulmaya çalıştıkları bir spordur (Karaca, 2008).” Norouzi'nin (2013) tanımına göre oryantiring sporu “salt koşunun öne çıkmadığı, çeşitli bilişsel nitelikten de yararlanıldığı bir branştır.” Karaca'nın (2003) tanımına göre ise oryantiring “çeşitli araç ve gereçlerden faydalanabilen, sporu icra eden bireyin bir takım bilgi ve yetilerini gerektiren bir spor dalıdır.” Oryantiring, farklılık sergileyen arazilerde yüksek hızda koşarken, aynı zamanda problem çözümü ve kritik karar verme süreçlerini içeren çok bileşenli bir spor dalıdır. Oryantiring, teknik uzmanlık, fiziki kabiliyetler ve fiziksel zindeliğin iyi bir karışımıdır (Karaca, 2003).

Daha detaylı bir anlatımla oryantiring, her nevi farklı zemin ve engebeli yerlerde park, orman, bahçe gibi alanlarda uygulanabilen, yüksek düşünme yetisi ve

anlık karar alma yetilerinin kullanılarak harita üzerinde işaretli noktalara en kısa zamanda ulaşabilmek maksadıyla farklı rotaların seçilmesini gerektiren bir spor dalıdır. Profesyonel sporculara ek olarak rekreatif etkinlikleri seven ve her yaştaki bireylerin dahil olabilecekleri bir sportif faaliyetidir (Karaca, 2003; Deniz, vd., 2012).

Oryantiring, hem fiziki hem de bilişsel bileşenleri kapsamaktadır. Bir zamandaneme formatını alan bir kros koşu olayından oluşan söz konusu spor kapsamında sporcuların ayrı başlangıç saatleri bulunmaktadır ve bireysel olarak zamana karşı yarışmaktadırlar. Oryantiring sporunun teknik yönü, sporcuların özel bir harita ve pusula kullanımı aracılığıyla saptanan bir rota etrafında gezinilmesini kapsar. Alıştırmanın göreceli şiddeti büyük oranda sporcuların gezinme yetisi tarafından saptanır; zira hatalar genel olarak sporcunun kendisini yeniden konumlandırma ve doğru rotayı saptama gayretiyle genellikle tam bir duruşla yavaşlama ile neticelendirilmektedir (Creagh ve Reilly, 1997; akt., Türkmen, 2020).

Bu spor aktivitesinde sporcular, bireysel olarak yarışabilecekleri gibi aynı zamanda takım olarak da yarışabilmektedirler. Fakat burada önemli husus, sporcuların kendi fiziksel ve zihinsel güçleriyle tek başlarına hareket etmeleridir. Uygulanacak olan strateji ile haritadan saptanan hedeflere pusula veya güneşi izleme, karınca yuvaları veya yosunlara bakma vb. yön bulma metotları ile en kısa zamanda erişerek saptanan parkuru en kısa süre içerisinde tamamlamaya çalışmaktadırlar (Türkmen, 2020).

Oryantiring sporu ilk olarak, askeri birliklerde harita okuma ve pusula kullanabilmeyi öğretmek ve bilinmeyen yerlerden böylelikle rahatça geçebilmek için çeşitli askeri eğitimlerde kullanılmıştır. Askeri alanda askerin savaş esnasında, her nevi arazi ve iklimsel koşullarda, günün her zamanında pusula ve harita aracılığıyla en kısa yoldan hedefe erişmesini sağlayan, fiziksel güç ve dayanıklılığını artıran bir muharebe sporu şeklinde tanımlanmıştır (Türkmen, 2020).

Oryantiring, genel itibariyle bir pusula kullanımı ile desteklenen, harita üzerinde saptanan bir hedeften diğer bir hedefe gitmek amacıyla gerçekleştirilen spordur. Burada başlangıç bir üçgen sembolle işaretlenmiştir. Diğer hedef alanları ise haritada daire sembolleri ile işaretlenmekte, bitiş ise iç içe çizili çift çember ile ya da

başlangıç ile bitiş noktaları aynı yer alması durumunda ise daire ve üçgen sembolünün üst üste çakıştırılmasıyla gösterilmektedir (Kaya, 2020).

Oryantiring haritalarının hazırlanması özel uzmanlık gerektiren bir iştir. Haritalar yarışmalar öncesinde hazırlanarak yarışmacılara dağıtılmaktadır. Türkiye’de yarışma düzenlenen alanların ve kulüplerin bulunduğu bazı bölgelerin oryantiring haritaları yapılmıştır. Bu haritalar genellikle 5-10-25 m aralıklı eşyükselti eğrilerinin olduğu, 1:5000 ile 1:25000 arasında ölçekli haritalardır. Standart renk ve işaretler yerine kendine has bir dili olan haritalardır. Bir oryantiring haritasında koyu sarı; insan eli değmiş örneğin çimlendirilmiş açık alanları, açık sarı; açık ancak doğal haline terk edilmiş alanları, (koşmayı engellemeyecek yükseklikte yabancı otlar bürümüş olabilir veya tümüyle çıplak olabilir) beyaz; zemini temiz içinden rahat koşulur ormanı, koyu yeşil; içinden geçilemeyecek kadar sık bitki örtüsüne sahip alanları simgeler (Fenmen, 2013).

Oryantiring, yaş, cinsiyet veya engellilik durumu fark etmeksizin herkes tarafından yapılan bir spor olup; fiziki farklılıklar oryantiring sporunu icra eden birey açısından herhangi bir avantaj ya da dezavantaj sağlamamaktadır. Nitekim kendi yaş veya cinsiyet gruplarında gerçekleştirilen oryantiring yarışmalarında fiziksel performans tek başına yeterli değildir, aynı zamanda fiziki performans da önemlidir. Bu durum fiziki performansın avantaj ve dezavantajlarının tolere edilerek, sporcuların eşit koşullar altında yarışmalarına imkan tanımaktadır (Türkmen, 2020).

Oryantiring, ulusal ve uluslararası seviyede eğlence ya da rekabete dayalı bir biçimde gerçekleştirilebilmektedir. Oryantiring rekabet, stres ve yorgunluk şartları altında da istendik en üst seviyede karar verme düzeyine erişilebilmesini sağlamaktadır. Öğretmenler, oryantiring sporunu öğrencilerin zihinlerinin zorlandığı ve hemen hemen bütün akademik disiplinlere uygulanabilir olduğu için tercih ederken; örgüt yöneticileri ise oryantiring sporunun zihinsel çeviklik ve karar alma yetisini canlandığı kanaatindedir. Askerler savaş becerilerini geliştirme hususunda oldukça mükemmel bir eğitim aracı olduğunu düşünürken; antrenörler ise oryantiring sayesinde sporu icra eden bireyin fiziki olarak nasıl güçlendiği, nasıl zindeliğini koruduğunu görme imkanı bulduklarını savunmaktadırlar. Aileler oryantiringi çocuklarının sağlıklarını geliştirici bir aktivite kapsamında değerlendirirken; çevreciler ise çevreye yönelik yumuşak etkisi ve daha çok insanı açık havaya

yöneltme kapasitesi dolayısıyla olumlu karşılamaktadırlar (Ferguson ve Turbyfill, 2020; akt., Kaya, 2020).

B. Saldırganlık

Saldırganlık, tarihsel süreç içinde insan hayatının her evresine nüfuz eden ve insan tabiatının ayrılmaz bir parçası olarak ifade edilmektedir. Genel itibariyle saldırgan dürtülerin bireyin doğumundan itibaren geldiği kabul edilmekte olup; bununla birlikte olumsuz çevresel tutumlar, gereksiz engellemeler ve dışsal saldırgan davranışlar, kişide saldırganlığı tetikleyebilir ve zaman içinde saldırgan dürtüleri artırabilmektedir (Hogg ve Vaughan, 2007; Bammel, 1992; akt., Aydın, 2022).

1. Saldırganlık Kavramı

Kavramsal olarak saldırganlık, günümüzde sıklıkla kullanılmakta olmasına rağmen uygulanmasının farklı ve değişken yapısı sebebiyle alan yazında birbirinden farklı tanımlara sahiptir. Saldırganlık, çeşitli psikiyatrik rahatsızlıklara eşlik eden bir davranış olmakla beraber; klinik açıdan net bir tanımlama ile ifade edilememektedir (Stanford vd. 2003).

Saldırganlık en yalın haliyle, canlı ya da cansız bir şeye zarar verme şeklinde ifade edilebilmektedir. Alan yazında çeşitli araştırmalara konu olan saldırganlık, eğitim, spor, psikoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarında farklı bakış açılarını yönlendirmiştir. Bununla birlikte saldırganlık tanımına yönelik olarak ortak bir tanımda buluşulamamış ve bu kapsamda saldırganlık tanımına dair yapılan tanımlarda çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Saldırganlık kavramının geniş bir alanı kapsamaması, her bir alan açısından yeni tanım ve açıklamaların da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bölgesel olarak farklılaşan sosyo-ekonomik ve kültürel durumlar, her bireyin bir şekilde karşılaştığı söz konusu durumu açıklama konusunda zorluk yaşamasına sebep olmuştur (Esentürk, 2015).

Buss'ın (1961) tanımıyla “kişilere zarar verme maksadıyla uygulanan cezai bir yaptırım” olan saldırganlık; Berkowitz'in (1989) tanımına göre ise “bir canlıya dair uygulanmakta olan ve zarar vermeyi hedefleyen her nevi sözlü veya fiziki davranışı içermektedir (akt., Toksöz, 2022).” Baron ve Richardson'a (2004) göre bir tutumun saldırganlık kapsamında değerlendirilmesi için temel koşul, davranışın uygulanmasının temelindeki amacın saptanmasıdır. Bir tutum değerlendirilirken, söz

konusu tutumun saldırganlık kapsamında değerlendirilip değerlendirilmediği hususunda doğru bir karar alabilmek için, davranışın uygulandığı varlığa dair bir zarar verme niyetinin varlığı incelenmelidir. Aynı davranışın farklı şekillerde uygulanması ve farklı niyetler barındırması, söz konusu davranışın her iki açıdan da saldırganlık olarak ifade edilmesini engelleyebilmektedir. Örnek olarak bir doktorun, bir hastanın kangren olan ayağını kesmesi, onu iyileştirmek adına yapılmış bir davranıştır ve bu durum saldırganlık olarak değerlendirilememektedir. Ancak işkence etmek maksadıyla bir kişinin ayağının kesilmesi, söz konusu durum hem içerik hem de niyet bakımından saldırganlık olarak değerlendirilmektedir (Bandura, 1978; akt., Toksöz, 2022).

Saldırganlık kavramına yönelik en detaylı tanım, Mustonen ve Pulkinen (1991) tarafından yapılmış olup; söz konusu tanıma göre bir bireyin kendisine, başka bir bireye, bir hayvana ya da cansız bir nesneye kazayla ya da iyi niyetle fiziki veya zihni açıdan zararda bulunabilecek herhangi bir davranıştır. Bu kapsamda bu tanım, insan ve hayvan arasında gerçekleşen saldırganlığın arasında bulunan farkı ortaya çıkarmaktadır (Kılıçarslan ve Atıcı, 2010).

Balcıoğlu'na (2016) göre saldırganlık, “bireyin hayatını idame ettirebilmesi için içgüdüsel olarak sergilediği davranışlardır.” Myers'a (2015) göre saldırganlık, “bir kişiye yönelik zarar verme maksadıyla gerçekleştirilen fiziki ya da sözel davranıştır.” Berkowitz (1993) saldırganlığı “bireyin başka bir canlıya zarar vermek maksadıyla sergilediği olumsuz davranış” olarak tanımlamıştır (Arslan, 2018).

Aronson, Wilson ve Akert'e (2012) göre saldırganlık, “kasten fiziki ya da sözlü acı verme” olarak tanımlanmaktadır. Güney (2012) saldırganlığı “diğer kişileri incitmek amacıyla duyulan içsel bir istek, insan ya da mala yönelik zarar verici davranışlar” olarak ifade etmektedir. Tuzgöl'e (2000) göre saldırganlık, “kimi zaman kişisel söylem ya da eylemleri kapsayan bir olgu, kimi zaman da milyonlarca insanın katıldıkları savaşlar olarak karşımıza çıkmaktadır.” Yıldız (2013) saldırganlığı “bir hedefe yönelik olarak gerçekleştirilen, sonucunda bir hasar, yaralanma ya da ölüme sebebiyet veren şiddet içeren, bireyin ve toplumun güvenliği açısından bir tehdit meydana getiren eylemler” olarak tanımlamaktadır. Dilekmen (2018) ise saldırganlık kavramını “zarar verme, acı çektirme, aşağılama gibi birbirlerini tamamlayan davranış şekilleri” olarak tanımlamaktadır.

Temel itibariyle saldırganlık; kasıtlı bir şekilde bir canlı veya varlığa yönelik fiziki ya da psikolojik olarak zarar vermeyi hedefleyen davranışlardır. Saldırganlık; öfke, korku, engellenme, rekabet gibi durumlardan kaynaklanan ve karşısındakine zarar vermeyi, onu durdurmayı, ona engel olmayı veya kendisini korumayı amaçlayan fiziki, sözel veya sembolik her nevi davranıştır (Ay, 2021).

Saldırganlık, bir canlı veya bir nesneye dair zararda bulunma ya da incitme maksadıyla uygulanan davranışları, hoş görülmeyecek biçimdeki tutumları, elde edilmek isteneni zorla karşı tarafa kabul ettirme çabası ve davranışını içermektedir (Erdemir, 2012). Saldırganlık davranışlarının fiziki ya da sözel bir güç sarf etme aracılığıyla bir bireye yönelme davranışlarını içerdiği gibi; bir bireyin davranışlarını engelleme maksadıyla da gerçekleştirildiği görülmektedir (Karaca, 2007).

Yapılan bir tanıma göre saldırganlık, başkalarına zararlı olan her nevi davranıştır. Fakat bu tanım, niyet ve niyet etkenini dikkate almamaktadır. Diğer bir ifadeyle başkalarına zararda bulunmayı hedefleyen herhangi bir davranış, atfedilen kişiye gerçekten zarar vermezse, saldırganlık tanımının kapsamına girmemektedir. Ayrıca bir kişinin tedavisi esnasında istemeden başkasına zararda bulunması da mümkündür. Bu kapsamda yapılan saldırganlık tanımı kapsamında söz konusu davranış kasten yapılmış olmasa dahi saldırganlık kapsamında değerlendirilmektedir (Taylor, Peplau ve Sears, 2006). Benzer olarak sosyal psikologlar da saldırganlık tutumunun, kaza etkeni de dikkate alındığında, salt zarar verme ile izah edilemeyeceği, ancak zararda bulunma veya yaralama amacı kapsamında meydana gelen ve sonuç alan davranışlar olarak ifade edilmesi gerektiğini öne sürmektedirler (Baron ve Richardson, 2004).

İnsanlara fiziki ve psikolojik açıdan zarar verme ya da incitmek için sergilenen davranışlar olan saldırganlık (Kayaoğlu, 2014); fiziki veya sözel olarak sergilenebilir ve davranış olarak kodlanarak tutum ya da duygulardan ayrılmaktadır (Weinberg ve Gould, 2015).

Saldırganlık durumu daima karşı tarafa yönelik zarar vermek değil, aynı zamanda bireyin kendine dair fiziki ve psikolojik olarak zarar vermesi şeklinde de oluşabilmektedir (Şahin, 2003). Bir davranışın saldırganlık olarak değerlendirilebilmesi için gerçekleştirilen davranıştaki niyet oldukça önem arz etmektedir (Kalkavan, vd., 2015). Saldırganlık; korku, öfke, düşmanlık gibi

durumlardan meydana gelerek karşısındaki bireye zarar vermek amacıyla sözel ya da fiziki olarak onu engellemesidir. Bireyin kasten çevresine zarar vererek, kontrolü ele almasıdır (Tiryaki, 2000).

2. Saldırganlığın Nedenleri

Seven'in (2010) ifadesiyle saldırganlık; fiziki, sözel ya da dolaylı bir biçimde diğerlerine zarar vermeyi amaçlayan eylemlerdir. Saldırganlık durumunu ortaya çıkaran etkenler tek başına hareket edebilirken; bir ya da daha çok etken aynı anda harekete geçerek saldırgan davranışı oluşturabilmektedir (Güngör, 1989).

Yapılan araştırmalarda saldırganlığın salt doğuştan itibaren gelen etkenlerle ilişkili olmadığı; öğrenmenin saldırganlık davranışları üzerinde önemli etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yavuzer, 2011). Bununla birlikte saldırganlığın oluşmasında ketleme, öfke gibi duygusal boyutlar da önemli bir role sahiptir (Gökbüzoğlu, 2008). Sears ve arkadaşlarına (2016) göre saldırgan davranışları etkileyen faktörler arasında rahatsızlık, engellilik, intikam ve rekabeti sıralarken; Flannery (1997) ise saldırganlığın nedenleri olarak kişilik, dürtü ve kalıtımı ifade etmişlerdir.

Saldırganlık durumunun bir diğer sebebi de, bireyin istediği şeylerin yolunda gitmiyor veya engelleniyor oluşudur (Cüceloğlu, 2016). Bununla birlikte aşırı otoriter ve baskıcı davranışlar ile kararsız ve tutarsız ebeveyn davranışlarıyla yetişen bireylerde saldırgan davranışların daha yaygın bir şekilde görüldüğü ifade edilmektedir (Yıldız ve Erci, 2011).

3. Saldırganlık Kuramları

İnsanın tabiatında olan saldırganlık davranışı, insanların gündelik hayatlarında çeşitli sebeplerden ötürü sergilemiş oldukları davranış şekillerinden biri olup; şiddetin artması dolayısıyla günümüzün toplumlarında önemli bir kavram olan saldırganlık, son yıllarda bilim insanlarınca daha aktif biçimde incelenen sosyal bir sorun haline almıştır (Çobanoğlu, 1993).

Bir sorun olarak değerlendirildiğinde saldırganlık, temelinde yer alan sebepler bilinerek çözülebilmektedir. Bu kapsamda saldırganlığın kökleri ve temel kaynaklarına nasıl ulaşılacağını açıklamaya yönelik birçok kuram ortaya çıkmıştır. Söz konusu kuramlar yapılan açıklamalarında farklılıklar sergilemektedir. Nitekim

bazı kuramlar saldırganlığı insan doğasının tabii bir parçası ve doğuştan gelen (içgüdüsel) bir davranış olarak değerlendirirken; bazı kuramlar ise dış çevreden edinilen bir davranış (öğrenme) olarak ele almaktadırlar (Aydın, 2022).

a. İçgüdü kuramı

İçgüdü kuramına göre saldırganlık, insanın doğasında bulunan davranışlar olup; doğuştan gelmektedir ve sonradan öğrenilmemiştir (Derwent, 2007). İçgüdü kuramına göre saldırganlık doğumda yüklenilen bir program olarak değerlendirilmekte, içgüdü ise söz konusu programı çalıştıran bir yazılım olarak faaliyette bulunmaktadır (Güner, 2007).

İçgüdü kuramının en bilinen temsilcileri arasında Freud ve Lorenz gelmektedir (Güner, 2007). Freud görüşlerini psikanalitik bir yaklaşım olarak değerlendirirken; Lorenz ise hayvanlarda gözlemlemiş olduğu saldırgan tutum ve davranışları insanlara da genelleyerek saldırganlığın doğuştan gelen ve hayatta kalma şansını artıran içgüdüsel ve kaçınılmaz bir davranış olduğunu öne sürmektedir (Derwent, 2007).

İçgüdü kuramının temsilcisi Freud'a göre başlangıçta saldırganlık psişik süreçlerden bağımsızdır ve insan davranışlarının belirleyicisi olarak cinselliği vurgulamıştır (Brenner, 1998; akt., Atay, 2015). Ancak Freud savaş sonrasında bu fikrini geliştirerek, insan davranışının yaşam içgüdü (eros) ve ölüm içgüdü (tanatos) olmak üzere iki temel içgüdü ile şekillendiğini savunmuştur. Freud'a göre yaşam içgüdüünün görüngüsünün cinsellik, ölüm içgüdüünün görüngüsünün ise saldırganlık olduğunu savunmaktadır (Geçtan, 1993; akt., Atay, 2015).

Lorenz ise saldırganlığın kişilerde bir zorunluluk olduğunu, salt hangi şartlar ve çevresel etkenler aracılığıyla oluşacağını o anki insan enerjisi ve içgüdülerin belirleyeceğini savunmuştur. Söz konusu durumu ortaya çıkaran enerji ve içgüdü, her kişide doğuştan gelen bir farklılık niteliğindedir. Lorenz'in beyin ve mekanizmalarıyla açıklamaya çalıştığı söz konusu enerji durumu, doğru zamanı kollamakta ve ilk fırsatta bir davranış olarak dışarı vurulmaktadır. Saldırgan davranışlar, gerçekte neden olduğu durumun yalnızca bir yansıması durumundadır. Temelinde birçok olumsuz unsurları barındırması, kaçınılmaz bir durumdur. Bu duruma ek olarak Lorenz, "Saldırganlık Üzerine" isimli kitabında hayvanların depo durumundaki enerjiyle saldırgan tutumlarına açıklık getirmiştir. Söz konusu durum hayvanlara has bir niteliktir. İnsanlarda ise saldırgan davranış açısından içgüdüsel bir

enerji mevcut durumda olup; saldırganlığın dışı vurumu açısından illaki bir olguya gereksinim duyulmamaktadır (Ustabaş, 2011).

b. Etiyolojik kuram

Etiyolojik kuramda da, saldırganlığın biyolojik belirleyicileri üzerinde durulmuştur. Hayvan davranışlarının gözlemlenmesi üzerine yapılandırılmış olan bu kuramda, saldırganlığın evrim safhasında önemli bir işlevinin olduğu vurgulanmıştır. Freud'a benzer olarak Lorenz de, saldırganlık olgusunu doğuştan var olan bir içgüdü olarak ifade etmiştir. Ona göre saldırganlık, uygun zaman ve koşulu beklemekte ve olgunlaşmaktadır. Freud'dan farklı olarak Lorenz'e göre ise saldırganlık dürtüsünün ortaya çıkabilmesi açısından çevrede uyarıcıların olması gerekmektedir. Hem Freud'un hem de Lorenz'in ortak görüşe vardığı husus ise, saldırganlığın ortadan kaldırılamayacağı, ancak süblimasyon yoluyla toplum tarafından hoş karşılanabilecek hale geleceğidir (Atay, 2015).

c. Biyolojik kuram

Biyolojik kuram; saldırganlığın organizmada yer alan belirli yapılardan kaynaklı olup olmadığını analiz etmektedir. Bu yaklaşım, bireylerin psikolojik durumlarından çok biyolojik yapılarına dair açıklamalar ve varsayımlarda bulunmaktadır (Fromm, 1993). Biyolojik kuram, bireyin gelişimsel sorunlarını ve atipik gelişimini biyolojik süreçler kapsamında değerlendirmektedir. Biyolojik kurama göre gerçekleşen psikolojik sorunların temelinde bireyin biyolojik yapısı ve işleyişinde bulunan bozukluklar yer almaktadır. İnsan hayatının başlangıcında anne ve babasından gelen nitelikler, çocuğun sonraki hayatını belirleyici nitelikler olarak ön plana çıkmaktadır. Kimi nitelikler, davranışlar ve koşullar, kesin olarak genetik faktörlerle açıklanmaktadır.

Biyolojik kuram, insan organizmasında bulunan yapı, hormon ve kromozomların saldırganlık davranışının üzerinde herhangi bir etkisinin varlığını araştırmıştır. Biyolojik kuram; doğumla beraber yüklü olan davranış modelleri beynin yerine getirerek uygulamaya geçilmesi döngüsü üzerinde durmaktadır. Biyolojik döngüye önem veren araştırmacılara göre beynin yanında merkezi sinir sistemi ile endokrin sistemi de söz konusu döngüde görev üstlenmişlerdir. Saldırganlık davranışlarına ulaşabilmek için kalıtsal yapının bilimsel veriler doğrultusunda incelenmesi gerekliliği neticesine ulaşmışlardır. Sinir sistemi

incelendiğinde biyolojik kuramcılar, seratonin üzerinde yoğunlaşmışlar ve azlığında ise saldırganlığın arttığına ulaşmışlardır (Kılınç, 2012).

Biyolojik kuram kapsamında savunulan bir başka düşünce ise, saldırganlık ile hormon yapısı arasında bir ilişkinin varlığıdır. İnsanlara oranla hayvanlarda hormonun etkisi daha yüksek olsa da; insanlarda da, bilhassa testosteron hormonunun azımsanmayacak seviyede saldırganlık davranışını etkilediği bilinmektedir (Dabbs, vd., 1996; akt., Toksöz, 2022). Topuz (2008) tarafından yapılan araştırma neticesinde testosteron hormonunun bireyin organizmasında salgılanmasıyla beraber saldırganlık davranışının da arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumdan ötürü, bu kuram kapsamında erkek bireylerin kadın bireylere göre daha çok saldırgan olduğu iddia edilmektedir. Örnek olarak bireydeki 23 çift kromozomun birer tanesi cinsiyet kromozomun dağılımı kadınlarda XX, erkeklerde ise YY şeklinde olup; bazı erkeklerde ise bu kromozom dizilişi XYY şeklinde olabilmektedir. Fazla olan Y kromozomunun saldırganlığı artırdığı düşünülmektedir (Topuz, 2008). Ayrıca testosteron hormonu, kadınlarda da saldırganlık davranışının oluşmasında etkilidir ve söz konusu saldırganlık ilişkisini rekabet içgüdüğü ile açıklamak mümkündür (Cashdan, 2003; akt., Toksöz, 2022).

Liu (2004) beyin fonksiyonlarındaki yetersiz oluşunun her zaman saldırganlık artışına neden olacağı ve bireyi saldırganlığa yönlendireceğini ifade etmiştir. Beyin fonksiyonları sinir sisteminin de etkisiyle davranışları hangi nedenle ve ne biçimde yapıldığına dayanak teşkil edecek biçimde araştırmacılara konu alanı oluşturmuştur. Biyolojik kurama odaklanan kuramcılar, beynin etkisi altında bulunan bütün alanları incelediklerinde, hipotalamusun saldırgan davranışların ortaya çıkmasında etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Buna ek olarak yine beyin ve etkilemiş olduğu bütün alanlar incelendiğinde, beyinde ve beynin etkilediği alanlarda herhangi bir fonksiyonel bozukluk ortaya çıktığında, çeşitli psikolojik sorunların ortaya çıktığı görülmektedir (Perdeci, vd., 2010).

Sonuç itibarıyla biyolojik kurama göre bireyin doğuştan itibaren getirmiş olduğu nitelikler kalıtımla ilişkilidir. Bu doğrultuda birey, gelişmeye hazır bir potansiyelle dünyaya gelmektedir. Söz konusu potansiyelini ise gelişimin kritik bir döneminde çevresiyle etkileşime geçerek ortaya çıkarmaktadır (Ay, 2021).

d. Sosyal öğrenme kuramı

Çevresel şartların bireyin davranışlarını etkilemesi oldukça doğaldır. Çevresel etkiler, bireyin tutum ve davranışlarını etkilemekte ve davranış değişimlerine sebep olabilmektedir (Bandura, 1977; akt., Aydın, 2022). Sosyal öğrenme kuramının kurucusu kapsamında değerlendirilen Bandura'ya (1973) göre kendisinden yaşça büyük diğer insanları gözlemleyen bireylerde, eğer bir yaptırım olmadığını anlamaları durumunda, bu tutum ve davranışların hemen yerleştiği görülmüştür. Gözlem neticesinde bu tutum ve davranışı içselleştiren birey, bu tutum ve davranışlarda bulunmaktan da çekinmeyecektir. Bilhassa çocuk yaştaki kişiler, gözlem yerine sosyal kanallar aracılığıyla da bu davranışları edinebilmektedir (Bandura, 1973a; Bandura, 1973b; akt., Önel, 2021).

Bandura'ya (1978) göre saldırgan tutum ve davranışlar, bireyin ait olduğu sosyal çevrenin etkisi ile oluşmaktadır. Saldırgan tutum ve davranışlar, gözlemele, bir bireyi kendisine model alma veya aile, öğretmen, arkadaş gibi başka bir kişinin davranış ve tavırlarını taklit etme aracılığıyla öğrenilmekte ve pekiştirme veya ödüllendirme aracılığıyla sürdürülmektedir. Bandura, sosyal öğrenme kuramıyla beraber saldırganlığın diğer önceki kuramların tersine doğuştan değil, sonradan edinilen davranışlar olduğunu vurgulamıştır (Toksöz, 2022).

Sosyal öğrenme kuramına göre insanlar, sosyal bir ortamda diğer insanları gözlemleyerek öğrenmeyi gerçekleştirmektedir. Bu kuramda tutum ve davranışlar; bir pekiştirici ya da tekrara gereksinim kalmaksızın gözlem aracılığıyla edinilmektedir (Corey, 2005; Gerrig, 2012).

Sosyal öğrenme; diğer bireyleri izleyerek çevre aracılığıyla öğrenme olarak ifade edilebilmektedir. Bu kapsamda sosyal öğrenme kuramının en önemli unsuru modeldir. Bireyin bir davranışı edinebilmeleri için, söz konusu tutum ve davranışın diğer bireyler, yani modeller tarafından ne şekilde yapıldığını da görmeleri gerekmektedir. Model ile gözlemleyen karakteristik benzerlikleri ya da nitelikleri, davranışın taklit edilme olasılığını da artırmaktadır. Sosyal öğrenme kuramında etkili bulunan etkenler, yaş, cinsiyet, karakter, statü gibi bireysel niteliklerdir. Gerçekleştirilen çeşitli araştırmalarda saldırganlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılığın olduğu saptanmıştır. Söz konusu farklılıklar, çocukluk döneminde fazla değişkenlikler sergilemezken; büyümeye başladığında ve ergenlik dönemine

gelindiğinde farklılıklar sergileyebilmektedir (Shokoufeh, 2018). Saldırganlık davranışları bakımından değerlendirildiğinde kadın bireylerin genellikle dolaylı saldırganlıkta bulunması ve erkek bireylerin ise fiziki saldırganlık eğilimlerinin daha yüksek olması, genetik açıdan değil, sosyal öğrenme ile açıklanmaktadır (Demirtaş-Madran, 2020).

Sosyal öğrenme kuramının diğer kuramlardan farkı, saldırganlığı bir düşmanlık ya da zarar verme olarak değil, amaca erişmek maksadıyla bir araç olarak görmesidir. Bununla birlikte söz konusu kuram uyarınca birey davranışlarının meydana gelmesinde aktif bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu kurama göre saldırgan davranış, çevresel etkilere bağlı olarak kontrol edilebilmekte ya da pekiştirilebilmektedir. Bireylerde görülen bütün öğrenilmiş ya da içgüdüsel tutum ve davranışlar, çevresel etkenlerle girilen etkileşimin neticesinde gösterilen tepkilerin bir sonucudur (Tiryaki, 1996; Çetinkaya, 1991; akt., Aydın, 2022).

e. Engellenme kuramı

Saldırganlığın en önemli sebeplerinden biri de hiç kuşkusuz engellenme durumudur. Engellenme; bireyin amaca yönelik eylemlerinin dışarıdan bir kuvvetle durdurulmasıdır. Engellenmeye yönelik en önemli kuramlaştırma 1930'larda ortaya konulan engellenme kuramıdır (Kayaoğlu, 2014). Engellenme kuramı ilk defa Dollard ve arkadaşları (1939) tarafından ortaya konulmuştur. Sonrasında çeşitli eklemelerde bulunulsa da, ilk olarak ortaya konulan bilgiler bu kuramın temelini teşkil etmekte ve halen güncelliğini korumaktadır. Engellenme kuramı insanlığın yaradılışı itibariyle saldırgan dürtülere sahip olduğuna dikkati çekmekte; herhangi bir uyarana saldırganlığın ortaya çıkacağı ve böylelikle dürtünün azalacağı üzerine odaklanmaktadır (Baron, 1977; akt., Önel, 2021).

Engellenme kuramı, saldırganlık davranışlarının sebepleri içinde oldukça büyük bir önem sahibidir. Söz konusu kurama göre saldırganlık daima olarak bir engellenmenin neticesinde ortaya çıkmaktadır. Engellenen her nevi davranış beraberinde saldırganlığı da getirecektir (Burger, 2006). Engellenme kuramına göre eğer bir birey saldırgan bir davranış sergiliyorsa; bu davranış onun herhangi bir konudan ötürü engellenmesinden dolayı ortaya çıkmaktadır (Dollard, vd., 1939; akt., Önel, 2021).

Engellenme kuramı “saldırganlık, hazzın engellenmesinin neticesidir” düşüncesinden hareketle kurulmuştur. Engellenme, daima saldırganlığa sebebiyet verir ve saldırganlık salt engellenmenin bir neticesidir. Engellenme neticesinde oluşan gerginlik, saldırganlıkla azalma sergilemektedir (Novaco, 1986; Spielberger Reheiser, vd., 1995; akt., Atay, 2015).

Engellenme, bireyde bir duygusal uyarılmışlık durumu olan öfkeyi oluşturmaktadır. Söz konusu uyarılmışlık durumu, saldırganlık için içsel bir hazır olma durumunu ortaya çıkarmaktadır (Cüceloğlu, 2016). Engellemeler artış gösterdikçe dürtülere paralel olarak saldırgan davranışlar da ortaya çıkmaktadır. Söz konusu kuram uyarınca engelleme, devamlı olarak herhangi bir biçimde saldırganlığa neden olur ve saldırganlık durumu devamlı olarak bir engellenmenin neticesinde oluşmaktadır. Engellemeler arttıkça saldırganlığa neden olan dürtüler de ortaya çıkmaktadır (Ay, 2021).

Sonuç olarak saldırganlık durumunu içgüdü kuramından farklı olarak değerlendiren engellenme kuramında, saldırganlık bir uyarım şeklinde ele alınmıştır. Bir içgüdü gibi olmayan uyarı, her daim var olan, devamlı artış sergileyen bir enerji kaynağı değildir. Yetersiz beslenmenin açlık dürtüsünü ortaya çıkardığı gibi, engellenme de saldırganlık dürtüsünü ortaya çıkarmaktadır (Kayaoğlu, 2014).

f. Bilişsel yeni çağrışım kuramı

Bilişsel yeni çağrışım kuramı, engellenme kuramının yetersiz kaldığı hususlarda Berkowitz (1990, 1993) tarafından yeni eklemelerde bulunularak alan yazına kazandırılmıştır. Berkowitz; Dollard ve arkadaşlarının (1939) alan yazına kazandırdığı engellenme ve saldırganlık arasındaki ilişki üzerine çalışmış ve hipotezine çevresel faktörleri de dahil etmiştir. Berkowitz kuramında engellenmenin her zaman saldırganlığa neden olmadığını; uygun nitelikte bulunmayan çevresel koşullar, fiziki veya fizyolojik rahatsızlıkların olumsuz duyguların oluşumuna ortam hazırladığı ve bu durumun saldırganlığa sebep olduğunu savunmuştur. Söz konusu kuram, engellenme kuramını kapsamakla beraber; itici olayların saldırganlık eğilimini ne şekilde artırdığını, reaktif saldırganlığın ne şekilde ortaya çıktığını tanımlamaktadır. Bu kurama göre olumsuz yaşantılar sebebiyle ilgili düşünce, anı ve duygular bir ağ meydana getirir; söz konusu ağdakilerden herhangi biri, önceden yaşanan olumsuz olayla benzerliğe sahip bir durum aracılığıyla uyarıldığında bütün

örüntü de aktif duruma gelmektedir (Wilkowski, vd., 2008; Anderson, vd., 2002; akt., Atay, 2015).

4. Saldırganlık Türleri

Saldırganlık davranışlarına yönelik araştırmalara bakıldığında saldırganlığın çeşitli türlere ayrılarak incelendiği görülmektedir. Saldırganlık davranışı genel olarak aktif ve pasif saldırganlık olarak iki grupta incelenmektedir. Aktif saldırganlık, bilerek ve isteyerek zarar verme veya zarar vermeyi düşünme, alaycı ve küçümseyici davranışlarda bulunma gibi tutum ve davranışları içermektedir. Pasif saldırganlık ise yok saymak ve küsmek gibi tutum ve davranışları kapsamaktadır (Gülbaktı, 2017).

Bu bölümde saldırganlık türlerinden araçsal (edilgen) saldırganlık, düşmanlık içeren (yıkıcı) saldırganlık ile atılganlık türleri incelenecektir.

a. Araçsal (edilgen) saldırganlık

Araçsal (edilgen) saldırganlık, bir hedefe erişmek amacıyla planlı bir biçimde gerçekleştirilen saldırganlık türüdür. Bu duruma örnek olarak bir sporcunun hedefine erişmek amacıyla gerçekleştirilen spor türünün kurallarına uygun olarak rakibini durdurmak için gayret sarf etmektedir. Bu örnekteki saldırganlık davranışı yapılan spor faaliyetinin kuralları kapsamında gerçekleştirildiği için araç kapsamında değerlendirilmektedir. Burada hedeflenen durum rakibe zarar vermek değil, rakibin kazanmaya yönelik hedefine erişmesini engelleyerek kendi hedefine erişebilmesini sağlamaktır (Ergül, 2009). Buradaki hedeflere erişebilmek amacıyla saldırganlık davranışı bir araç olarak kullanılmaktadır.

Araçlı saldırganlık kurallara uygun nitelikte olabileceği gibi, kurallara uygun nitelikte de olmayabilmektedir. Sporda ün kazanma, maddi açıdan zengin olma gibi arzular bulunabilmektedir. Bu kapsamda bir sporcu, bu arzuları gerçekleştirebilmek için saldırganlığı bir araç olarak değerlendirebilmektedir. Bir futbolcunun futbol müsabakasının son dakikalarında mevcut skoru korumak amacıyla, cezalı duruma düşmeyi göze alarak rakip takımın oyuncusunu çekmesi araçsal saldırganlık durumuna bir örnek teşkil etmektedir. Söz konusu davranış neticesinde saldırgan davranış sergileyen oyuncu, hedefine erişmiş ise saldırganlık pekişmekte ve sporcu bu davranışı her seferinde hedefine erişmek amacıyla uygulayabilmektedir (Yorulmaz, 2019).

Araçsal saldırganlık türü, spor müsabakalarında sergilenme sıklığı en fazla olan saldırganlık türlerinden biri niteliğindedir. Nitekim spor müsabakalarının temelinde kazanma, maddi ve manevi açıdan edinimler elde etme, kaybetmeme odaklı hedefler yer almaktadır. Kazanma olgusunun bu kadar önemli olduğu bir alanda araçsal saldırganlık ise normal bir davranış olarak kabul edilmekte ve hatta bir taktik olarak bile kullanılabilir.

b. Düşmanlık içeren (yıkıcı) saldırganlık

Düşmanlık içeren saldırganlık; öfke, zarar verme ve yıkıcılık gibi duyguları barındıran saldırganlık türü olup (Rasclé, Coulomb-Cabagno ve Delsarte, 2005); bu saldırganlık türü genel olarak öfke ve engellenme ile beraber karşısındakini incitmeyi ve ona zarar vermeyi kapsamaktadır. Burada öncelikli hedef, kurbanı acı ve ıstırap vermektir. Yıkıcı saldırganlığın temel odağı bireyin rakibine zarar vererek onu oyundan uzaklaştırmaktır (Mintah, vd., 1999; akt., Asma, 2008).

Yıkıcı saldırganlık davranışında hedef, bireyin karşısındaki canlı veya nesneye yönelik zarar vermektir. Yıkıcı davranış öfke, kızgınlık, nefret gibi olumsuz duygularla meydana gelmektedir. Araçsal saldırganlığın aksine yıkıcı saldırganlıktaki davranış; kazanmak veya galip gelmeye yönelik değil, zarar vermeye amacı ile gerçekleştirilmektedir. Judo müsabakalarında rakibe tekme atmak ya da tekvando müsabakalarında belden aşağı gerçekleştirilen diskalifiye olmaya neden olan vuruşlar, yıkıcı saldırganlığa örnek olarak verilebilmektedir (Açak, 2011).

Yıkıcı saldırganlıkta bireyler, saldırgan davranışlarını tamamıyla muhatabına zarar verme hedefine sahiptir ve bu durumu gerçekleştirmeye yönelik davranışlarda bulunmaktadır.

c. Atılganlık

Atılganlık durumu, bireyin özgüven içinde kendi haklarını korurken, diğer bireyleri hor görmeksizin onların da haklarını yok saymaksızın davranışlar sergilemesidir. Atılganlık; diğer bireylerin haklarına müdahale etmeksizin kendi talep ve doğruları kapsamında bireyin düşüncelerini ifade edebilmesidir. Atılganlık seviyesi yüksek birey, yer aldığı ortamda diğer bireylerin hoşuna gitmese dahi kendi fikirlerini ifade edebilmektedir (Esentürk, 2014).

Atılgan davranış; bireyin sosyal statüsünü güçlendirme ve diğer bireylerin üzerinde daha etkileyici olmayı sağlama gibi konularda önemli bir role sahiptir.

Atılğan davranış şeklinin, bireyin kendine dair duymuş olduğu güven hissini artıran, diğer bireylerde saygı oluşturan, güvene dair ilişkiler kurma şansını artıran, bireye hayatındaki olayların denetiminin kendi elinde olduğu hissini veren bir niteliğe sahiptir.

5. Sporda Saldırğanlık

Spor, sportif faaliyeti gerçekleştiren birey açısından bir aktivite veya sağlıklı bir zaman geçirme aracı olarak değerlendirildiğinde, temel olarak herhangi bir saldırğanlık unsuruna rastlamak oldukça zordur. Sporun aktivite haricindeki boyutunda ise kazanmak, başarmak, hırs ve diğer arzular boy göstermektedir (Pulur, 2001). Sportif faaliyetlerde doğrudan kazanma olgusu yoktur. Zafer elde etmek amacıyla rekabetçi davranış sergilemek zorunludur (Abrams and Hale, 2005).

Genel itibariyle spor ile saldırğanlık olgusu arasındaki ilişki; geleneksel olarak saldırğanlığın dışı vurumunun sağlanması açısından sporun faydaları etrafında toplanmıştır. Aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğu ve sertliğini, kaba ve sert davranışı ve eylemi kapsayan şiddet, esasen spora has bir oluşum değil, sosyal açıdan halihazırda mevcut bulunan bir gerçek durumundadır. Şiddet; bir hareketin, bir gücün seviyesini belirtmek açısından kullanılan bir kavram olup; söz konusu kavrama sportif aktivite ve müsabakalarda karşıt görüşlü olanları inandırma ya da uzlaştırma yerine, kaba kuvvet kullanarak sonucun değiştirilmesi eylemi olarak değerlendirilmektedir (Cengiz, 2004).

Saldırğanlığın spor ile olan ilişkisini değerlendirebilmek için yapılan davranışın karşı tarafı incitme ve zarar verme niyetinin varlığının olması gerekmektedir. Spor; bireyler ve toplumlar arasında ilişki kuran, sosyalleştirici, barış, dostluk ve kardeşlik gibi kavramları kapsayan önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Erden, 2007).

Ancak sportif aktiviteler sosyalleşme aracı niteliğinden, gelir elde edilen bir müsabaka ve kazanma amaçlı niteliğe geçiş yaptığında, spora ve sportif aktivitelere olan bakış açısı da değişime uğramaktadır. Söz konusu durum hem sporcu, hem de taraftarlar açısından geçerlidir. Yarışma ve kazanma amaçlı sportif aktivitelerde saldırğanlık sergilemeyi bir hak gibi kitlelere lanse ettirmek; şiddet olgusunun eksik olmadığı, sporun esas hedefinden sapmış etkinlik ve davranışların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yetim, 2011).

Berkowitz'e (1993) göre bir davranışın saldırganlık kapsamında değerlendirilebilmesi için bireyin hem zarar verme maksadıyla karşısındakine zarar verme amacıyla bir girişimde bulunması hem de bu girişimin etkili bir girişim olacağına dair bir beklentiyi içermesi gerekmektedir. Baron ve Richardson da (1994) saldırganlığı, tehdit meydana getirme, başka bir canlıya yönelik olarak zarar verici davranışta bulunma ya da zarar verme amacına dair herhangi bir davranış biçimi şeklinde ifade etmektedir.

Saldırganlık durumu her ne kadar spor ile doğrudan ilişkilendirilemese de; günümüz itibariyle birçok sportif müsabakalar sırasında şiddet ve saldırgan tavırların neden olduğu olumsuz tutum ve davranışlar gerçekleşebilmektedir. Sporda gerçekleşen şiddetin birçok kaynağı bulunmaktadır. Bu kaynakları; oynanan oyunun nitelikleri, sporcular, hakemler, spor yöneticileri, antrenörler, tribün liderleri, taraftarlar ve medya olarak sıralayabiliriz (Erden, 2007).

Sportif aktivite ve müsabakalarda saldırganlık hakkında üzerinde önemle durulması gereken iki nokta bulunmaktadır. Bunlar; saldırının hangi amaç ve kasıtlı yapıldığı ve saldırının yöneldiği hedefidir. Spor müsabakaları ve rekabetin olduğu koşullar ile taraftarların bulunduğu müsabakalarda, saldırganlığın gerçekleşmesi açısından uygun bir ortama zemin hazırlamaktadır. Ancak rakibe zarar verici nitelikteki davranışın da, saldırganlık olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Sporda saldırganlık davranışı, farklı biçimlerde meydana gelmektedir. Sporda saldırganlık; müsabaka sırasında saldırganlık davranışı sergileyen bireylerin fiziki, sosyal veya psikolojik uyarıcılardan etkilenmesi neticesinde, yapılan sportif faaliyete dair kuralların ihlal edilmesi, saldırganlığın gerçekleştirildiği bireye zararda bulunma veya belli bir amaca bağlı olarak gerçekleştirdikleri sözel veya fiziki eylemler olarak değerlendirilmektedir. Sportif müsabakalarda genelde kazananın ziyade kaybeden tarafın saldırganlıkta bulunduğu gözlemlenmektedir. Sporunun yapılan müsabakayı kaybetmesi ve beklediği performansı gösteremediği hallerde daha saldırgan olduğu görülmektedir (Pehlivan, 2004).

Abrams (2010) sporda şiddeti planlı ve plansız olmak üzere ikiye ayırmıştır. Planlı şiddet türü, başka bir oyuncuya kasten ve şiddeti içeren tutum ve davranışları temsil etmektedir. Bu duruma "tam sistem yetmezliği/arızası" denmektedir. Abrams bu nevi tutum ve davranışları mutlak olarak öfke sebebiyle olmadığını, planlı şiddette bulunan bir sporcu ya da antrenörün yasal olarak oyun alanından çıkartılarak

uzaklaştırılması gerekliliğini ifade etmiştir. Plansız düşmanca şiddet ise genellikle bir provokasyonun neticesinde ortaya çıkan şiddet türüdür. Plansız şiddet türü, bir sporcunun birden çok provakasyona maruz kaldığı durumda oluşan aşırı bir öfke tepkisidir. Bu şiddet davranışı her ne kadar kabul edilemez bir davranış olsa da, en azından kasıtlı olarak provoke edildikten sonra “soğukkanlılığını kaybeden” biri olarak anlaşılabilir (Yazıcı, 2021).

Loughead ve Leith (2001) tarafından yapılan araştırmada iki grup değerlendirilmiş ve yaptığı spor dalında saldırganlık sergileme olasılığı daha yüksek olan bireyler A grubuna, saldırganlık sergileme olasılığı daha düşük olan bireyler ise B grubuna dahil edilmiştir. A grubundaki bireylerde saldırganlık tutumu, sporda olduğu gibi günlük yaşamlarında da B grubundaki bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinoğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada amatör futbolcuların öz yeterlik inançları ve saldırganlık seviyeleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre öz yeterliğin yıkıcı saldırganlık ve edilgen saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı; ancak atılgan saldırganlık üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Kabak (2009) tarafından yapılan araştırmada spor yapan ve spor yapmayan ergen bireylerin saldırganlık davranışları incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre ergen bireylerin lisanslı sporcu olma durumları, anne ve babalarının meslekleri ve anne ve babalarının eğitim seviyeleri ile saldırganlık seviyesi arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı; ancak ergen bireylerin cinsiyetleri ve ailelerin gelir durumları ile saldırganlık seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak erkek katılımcıların kız katılımcılara göre daha saldırgan olduğu ve spor yapan öğrencilerin, spor yapmayan öğrencilere göre başarı arzularının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Odabaşı (2010) tarafından yapılan araştırmada bireysel ve takım sporları ile uğraşan bireylerin saldırganlık seviyeleri ile saldırganlık durumlarını etkileyen etkenleri değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucuna göre bireysel spor yapan bireylerin saldırganlık ve şiddet eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebinin ise bireysel sporlarda bireyin hareketlerinin salt kendisini etkilediği, takım sporlarında ise yapılacak olan hareketlerin takım arkadaşlarını

etkileyecek olması sebebiyle gerçekleşen baskı kaynaklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ersoy, Tazegül ve Sancaklı (2012) tarafından yapılan araştırmada erkek güreşçilerin saldırganlık seviyeleri sosyo-demografik niteliklere göre incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre katılımcıların yaş, spor yaşı, elde ettikleri en yüksek derece değişkenleri ile saldırganlık seviyeleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Edinilen veriler diğer araştırmalarla mukayese edildiğinde, güreş sporuyla uğraşan sporcuların, takım sporlarıyla uğraşan sporculara oranla daha az saldırgan davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

C. Sportmenlik Tutumu

İnsanın tüm varlığına etki eden bir kavram olma özelliğini sürdüren spor, barış, hoşgörü, mutluluk, sevgi, haz, eşitlik gibi sosyal değerlerle iç içe olan, başka bir deyişle insanlığa yakışır kavramları içeren bir aktivitedir (Pehlivan, 2004). Spor; çeşitli sosyal değerlerin oluşumuna ve devamlı duruma getirilmesine katkıda bulunmaktadır. Sporla beraber sporcular, saptanmış normlara uyumlu davranmayı öğrenmekte, müsabakalardaki kurallara uygun davranarak da kişiliği ve benliğini meydana getirmektedir (Aksoy, Bakış ve Ünveren, 2018).

Sportmenlik; sporcuların müsabakalar esnasında, kurallara zor şartlarda dahi tutarlı, sabırlı ve bilinçli bir biçimde uyum göstermeleri, fırsat eşitliğini bozmaksızın haksız kazançları kabul etmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından faydalanmaya çalışmamaları, rakiplerini bir düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesine katkıda bulunan, eşit koşullara sahip kişi ve partner olarak görmeleri ve değer vermeleri anlamına gelmektedir (Zor, 2021). Sportmenlik, etik davranış ve prensipleriyle benimsenmiş, uygulanan spor branşına uygun nitelikteki evrensel kuralları dikkate alan davranış modellerinin tümüdür. Bununla birlikte sportmence davranışları hiç sergileyemeyen bireylere örnek olma yönü de mevcuttur (Gencheva, vd., 2017).

Genel anlamda sportmenliği üç açıdan ele alabiliriz. Bunlardan ilki “iyi oyun”, ikincisi “iyi oyunu sağlayacak olan ruh hali ve sporcuya yakışan davranış şekli” ve üçüncüsü ise “iyi oyunun gerçekleşebilmesi için oyun içindeki kişilerin yapmak durumunda oldukları tutum ve davranışların bütünü” olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda sportmenlik, kuralları dahilinde formel ve enformel olmak üzere iki

biçimde değerlendirilebilmektedir. Formel sportmenlik; yapılan sportif aktivitenin veya müsabakanın kurallarına uyma ve bu kuralların dışına çıkmama, söz konusu kuralları kabul ederek bu kurallar dahilinde hareket etmektir. Enformel sportmenlik ise, sporcunun eşit koşullarda yarışma talebini, rakibin uğrayacağı haksızlıklara karşı gelmek maksadıyla sergilenen gayreti, kendi lehine olmadığına bile hakemin kararlarına saygı duymayı, lehine olduğunda ise hakemin doğru karar almasına katkıda bulunmayı, kazanırken ya da kaybederken sağduyulu olmayı, kısaca sportif faaliyet ve müsabakalarda kuralların dışında yaptırımlarla zorunlu olmayan durumları temel almaktadır (Erdemli, 1992; Erdemli, 1996; Yıldırım, 2004; akt., Zor, 2021).

Sporcudan beklenilmekte olan olumlu ve doğru tutum ve davranışlar; kısaca sportmenlik olarak belirtilmektedir. Sportmenlik; şikayet etmeksizin mağlup olabilen veya kaybetmeyi kabullenebilen, kurallara aykırı davranışlarla kazanılmayan ve rakibine dair iyilik, cömertlik ve nezaketle davranan sporcu davranışı olarak belirtilebilir. Sportmen olma veya sportmence tutum ve davranışlar göstermek, sabır, öz kontrol, cesaret, samimiyet, hor görmemek, karşısındakilerinin doğru ve fikirlerine yönelik saygılı olmak, kendisine güvenmek, iyilik, kibarlık, onurluluk ve cömertlik gibi olumlu tutum ve davranışlarda bulunmayı gerektirmektedir. Müsabaka esnasında müsabakada yaşanabilecek olası gerilimi artırmaktan çok, gerilimi azaltmaya dair davranışlar da sportmenliğin temel hedefleri kapsamındadır (Sakallı, 2001).

Sportmenlik davranışını edinmiş bir kişi; diğer kişilerin varlığına inanmış ve onlara yönelik saygı geliştirmiş, davranışlarını içinde yer aldığı faaliyetin niteliklerine alışmış olan kişidir. Bu şekilde bir kişi de, sosyal bütünlüğü sağlama hususunda gereken bireysel nitelikleri geliştirmiş bir kişidir. Söz konusu niteliklere örnek olarak iyi ve cesur olma, güçlülük, başkalarının haklarına saygılı olma, nezaket, centilmenlik, tutum ve davranışlarında duygusal tepkiler vermek yerine akıl ve mantık çerçevesinde kalabilmek gösterilebilmektedir (Mengütay, 1999, akt. Kotan, 2004).

Sportmenlik, spor yarışlarında taraftarlarla beraber bütün taraflar “fair play” ruhu ile gerçekleştirilen bir spor ortamında bulunmak isteyip, sporcuların davranışlarının adil bir oyun içinde müsabaka öncesi, esnası ve sonrasında takip

arkadaşlarına, rakiplere, taraftarlara ve diğer katılımcılara yönelik karşı duymayı ifade etmektedir (Elendu ve Dennis, 2017).

Sporcuların sportmence davranışların ve kişilik özellikleri çeşitli alanlarda sürekli olarak tartışılabilen bir konu niteliğindedir. Etik ya da ahlaki davranışlar olarak belirtilen sportmen davranışlara yönelik tartışmalar, standart hale getirilmiş değer yargıları veya teorilerden öte, bireyin fikirlerini ve düşüncelerini de yansıtır niteliktedir (Kağıtçıbaşı, 2005).

Rakip sporcu veya sporculara sportmenliğin gerekliliğine uygun bir biçimde davranmak, sportmence davranışın bir gereğidir. Müsabakaların temel hedefi, sporcuların sahip oldukları kimi kabiliyetlerin mukayese edilmesidir. Kendilerine haksız bir biçimde başarı sağlayan hakemlerin aldıkları kararlarına ve yanıtlarına ne şekilde tepki verileceği ve söz konusu haksız başarının kabul edilip edilmeyeceği, sporcunun kendisinin karar vereceği önemli bir durum niteliğindedir. Nitekim hakemin vereceği yanlış kararlar, bir uygulama hatası durumundadır (Felicity, 2002). Söz konusu kararlardan çok, bu nevi hataları onurlu bir biçimde göğüsleyerek karşı çıkmak sportmenliğin temel önemini belirtmektedir. Müsabakalarda kazanmanın önemli olduğu ve gerilimin arttığı noktalarda sportmen bir biçimde davranmak daha da önemlidir. Bu gibi hususlarda da etik olan davranışların, etik dışı davranışlara karşı tercih edilmesi gerekmektedir (Açıkada, 1993).

D. Konuyla İlgili Yapılmış Araştırmalar

Bu bölümde saldırganlık ve sporda saldırganlık konularıyla ilgili olarak yurt içi ve yurt dışı literatürde yapılan araştırmalar incelenecektir.

1. Konu İle İlgili Yapılmış Yurt İçi Araştırmalar

Sezen (2003) tarafından 222 futbolcunun fair play anlayışları üzerine yapılan araştırmada, profesyonel olarak futbol oynayan futbolcuların fair play'e dair somut davranışlarda amatör olarak futbol oynayan futbolculardan daha çok kural ihlalinde bulunduğu ve bu durumu normalleştirdiği, profesyonellik ile başarı isteğinin birleşmesi sonucunda fair play anlayışının da ortadan kalktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kurtyılmaz (2005) tarafından yapılan araştırmada halihazırda eğitim gören 3366 öğretmen adayının saldırganlık davranışları çeşitli değişkenler açısından

incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin büyük çoğunluklarının saldırganlık davranışının orta seviyede olduğu görülürken, erkek öğrencilerin saldırganlık seviyelerinin ise kadın öğrencilere göre önemli oranda daha yüksek olduğuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte saldırganlık davranışı ile iletişim ve problem çözme becerileri ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eroğlu (2009) tarafından Konya’da eğitim gören lise ve üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışlarının çeşitli değişkenler bakımından incelendiği araştırmasında, lise ve üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışlarının alt boyutları bakımından anlamlı seviyede farklılaştıkları; cinsiyet faktörü ile saldırganlık davranışı arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dervent ve arkadaşlarının (2010) lise öğrencilerinde sportif aktivitelere katılımları ile saldırganlık seviyeleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmalarında, sportif faaliyetlerde bulunan bütün öğrencilerin sportif faaliyetlerde bulunmayan öğrencilere göre atılganlık seviyelerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmaya dahil olan bütün katılımcılarda cinsiyetlerine göre farklılık olmamasına rağmen, spor yapan kız öğrencilerin spor yapan erkek öğrencilerden daha çok atılganlık sergiledikleri görülmektedir. Bununla birlikte spor yapmayan katılımcılarda ise cinsiyet bakımından herhangi bir farklılığın görülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tutkun ve arkadaşları (2010) tarafından bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan katılımcıların saldırganlık seviyelerinin, saldırganlığa etki eden kimi etkenler bakımından değerlendirilmesinin amaçlandığı araştırmalarında; bireysel spor yapan katılımcıların yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık ve genel saldırganlık ortalama puanları ile takım sporu yapan katılımcıların saldırganlık ortalama puanları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Topan (2011) tarafından Ankara’da 500 lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmasında, “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” alt boyutlarına dair davranışlar incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre kız öğrencilerin “sosyal normlara uyum” ve “kurallara ve yönetime saygı” davranışlarını göstermede, erkeklere göre daha ileride oldukları; kulüp deneyimine göre analiz edildiğinde “sosyal normlara uyum”, “kurallara ve yönetime saygı” ve “rakibe saygı” alt boyutları ile kulüp

deneyimi arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. “Sporda sorumluluklara bağlılık” alt boyutunda ise kulüp deneyimi bulunan öğrencilerin kulüp deneyimi olmayan öğrencilere göre bu davranışların kendilerini daha fazla ifade ettiği görülmektedir.

Balçıkınlı ve Yıldırım (2011) tarafından yapılan araştırmada Süper Lig’de yer alan 7 futbol takımında oynayan 130 futbolcunun sportmenlik yönelimleri ve empati eğilimleri arasındaki ilişkiyi analiz etmişlerdir. Araştırma sonucuna göre futbolcularda empatik düşünce seviyesi arttıkça sporda sorumluluklara bağlılık, sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı seviyelerinin anlamlı olarak arttığı, perspektif alma becerileri arttıkça sosyal normlara uyum seviyelerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldırım (2017) tarafından okul ve kulüp takımlarında oynayan 156 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırmasında, okul ve kulüp takımlarında oynayan katılımcıların, müsabakanın her safhasında genel itibariyle fair play’e uygun nitelikte davranışlarda buldukları, bazı durumlarda ise iç ya da dış faktörlerden ötürü fair play’e uygun olmayan davranışlarda buldukları görülmektedir.

Kalkan (2017) tarafından yapılan araştırmada Amasya’da hentbol sporuyla uğraşan 12-15 yaş grubundaki 103 kadın katılımcının müsabaka öncesi kaygı durumlarının fair play tutumlarına yönelik etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre alt boyutlar arasında ceza alma durumuna göre durumluluk kaygı, sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı puan ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Yapılan korelasyon analizinde ise durumluluk kaygı puanları sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı puanları ile orta seviyede negatif yönlü ilişkili olduğu, ancak durumluluk kaygı puanlarının kurallara ve yönetime saygı puanlarıyla ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nas (2017) tarafından PTT 1. Liginde profesyonel futbol oynayan futbolcuların saldırganlık ve öfke tarzlarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırmasında, futbolcuların sürekli öfke puanlarının genel ortalamasının altında olduğu, öfke ifade tarzı ölçeğinin alt boyutlarından öfke içe vurma ve öfke dışı vurma alt boyut puanlarının genel ortalamalardan düşük olduğu, öfke kontrol alt boyut puanının ise genel ortalamadan yüksek olduğu saptanmıştır. Futbolcuların genel saldırganlık ve

atılğan saldırganlık puanları ortalamanın altında bulunurken; edilgen ve yıkıcı saldırganlık puanlarının ortalamanın üstünde olduğu görölmektedir.

Koç ve Seçer (2018) tarafından spor bilimleri alanında eğitim görmekte olan 302 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmalarında, sportmenlik davranışı ve saygı düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre sportmenlik davranışları ve saygı düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine; sınıf düzeyi değişkenine göre ise 1. ve 4. sınıflar lehine bazı boyutlarda anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Ölçek puanlarının, katılımcıların üniversite takımlarında oynamalarına, aktif spor yapmalarına ve yaptıkları branş türlerine göre anlamlı seviyede farklılaşmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan ve Balçıkanlı'nın (2019) yaptığı araştırmalarında elit seviyedeki kadın voleybolcularda fiziksel performansın, empati ve sportmenlik davranışları ile bir ilişkinin varlığı analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre fiziksel performansı üst düzey sporcuların, empati ve sportmenlik becerilerinin aynı oranda artmadığı görölmektedir.

Kahya (2020) tarafından Balıkesir'de lisanslı ve lisanssız spor yapan 208 üniversite öğrencisinin, sportif aktiviteler içinde fair play anlayışlarında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, lisanslı ve lisanssız sporcular arasında sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında, cinsiyet değişkenine göre ise kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öfke kontrolü ve fair play konularında eğitim alan katılımcılar ile eğitim almayan katılımcılar arasında sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

2. Konu İle İlgili Yapılmış Yurt Dışı Araştırmalar

Tucker ve Parks (2001) tarafından üniversite öğrencilerinde saldırganlığın meşruiyetine dair algıları araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre temaslı ve temassız spor dallarıyla ilgilenen erkeklerin saldırganlık davranış puanlarının, kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Miller ve arkadaşları (2004) tarafından uluslararası bir futbol turnuvasında yarışan 12-14 yaş aralığındaki Norveçli futbolcular üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre sınıf ikliminde sportmenlik davranışının farklı

şartlara göre değişkenlik gösterdiği, ancak erkeklerin kızlara göre sportmenlik davranışı sergilemede daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tsai ve Fung (2005) tarafından basketbol ve voleybol oynayan 302 lise öğrencisi üzerinde yapılan araştırmada, temassız sporlardan voleybol müsabakalarına katılan öğrencilerin, basketbol müsabakalarına katılanlara göre sportmenlik değerlerinin daha yüksek olduğu; kadınların erkeklere göre daha yüksek sportmenlik değerlerine sahip oldukları görülmektedir.

Coulomb-Cabagno ve Rascle (2006) tarafından futbol ve hentbol branşlarındaki sporcuların saldırganlık seviyelerinin değerlendirildiği araştırmalarında, cinsiyet, yarışma düzeyi ve spor türü değişkenleri ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre hem futbol hem de hentbol oynayan erkek katılımcıların, kadın katılımcılara göre daha fazla saldırganlık gösterdiği görülmektedir.

Lee ve arkadaşlarının (2007) farklı ölçme metotları ve farklı sayıdaki katılımcılarla gerçekleştirdikleri araştırmalarında, takım sporlarıyla ilgilenen katılımcıların sportmenlik davranışı sergileme eğilimlerinin, bireysel sporlarla ilgilenen katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Keeler (2007) tarafından 161 kulüp sporcusu üzerinde gerçekleştirilen araştırmada, sporcular, spor türüne göre temas içeren ve içermeyen, çarpışma gereken ya da tamamını içeren spor türleri olarak ayrılmışlardır. Araştırma kapsamında kadın ve erkek katılımcıların spor türüne göre, düşmansal ve araçsal saldırganlık sergileme düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre fiziksel temas olan sporlar ile düşmansal ve araçsal saldırganlık arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

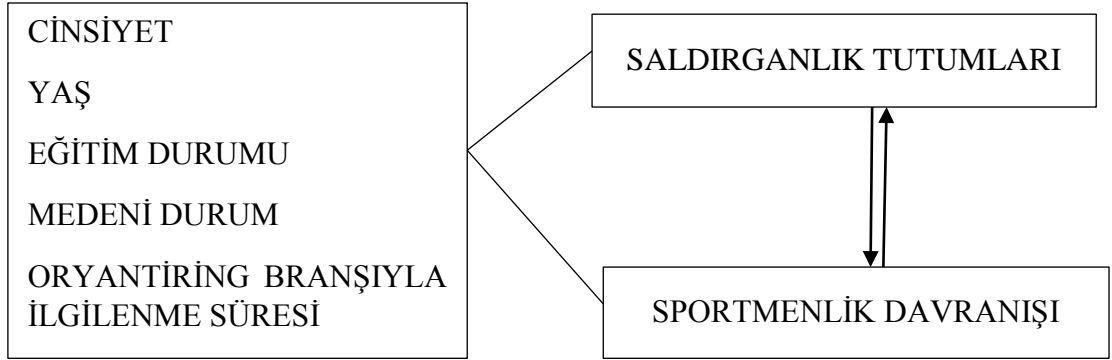
Ibañez ve arkadaşları (2019) tarafından 12-15 yaş grubundaki öğrencilerin saldırganlık ve şiddet tutumlarının kişisel ve sosyal sorumluluk davranışlarına yönelik etkisinin araştırıldığı araştırmalarında, sportmenlik seviyesi yüksek ve şiddet eğilimi düşük olan katılımcıların kişisel ve sosyal sorumluluk seviyelerinin yüksek olduğu, en düşük kişisel sorumluluk seviyesinin şiddet eğilimi yüksek katılımcılarda olduğu saptanmıştır.

III. GEREÇ VE YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Bu araştırmada elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmada mevcut durumun saptanmasının amaçlanması nedeniyle betimsel bir araştırma modeli olan “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır (Karakaya, 2009). Tarama modelleri, geçmişte veya şu an var olan bir durumu mevcut haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Tarama modelinin bir alt türü olan ilişkisel tarama modeli ise, iki ve daha çok sayıda olan değişken arasındaki değişimin varlığı ve/veya seviyesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2016).

Araştırma modelinin şematik gösterimi Şekil 1’de gösterilmiştir.



Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırma modeli kapsamında hazırlanan ve sınanacak olan hipotezler şu şekildedir:

H1: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H2b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H3: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H3a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H3b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H4: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H4a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H4b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H5: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H5a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H5b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H6: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H6a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H6b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

B. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara ilinde yaşayan ve elit oryantiring sporuyla ilgilenen bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinde yaşayan ve oryantiring sporuyla ilgilenen 113 birey oluşturmaktadır.

C. Veri Toplama Aracı

Araştırma yöntemi olarak nicel bir yöntemden yararlanılmasından dolayı, hipotezlerin test edilmesi için gerekli verilerin toplanması için anket tekniği uygulanacaktır. Araştırmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından geliştirilen ve katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini ölçümlemeye yönelik hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” bulunmaktadır. İkinci bölümde katılımcıların saldırganlık durumlarını ölçümlemeye yönelik olarak Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen ve Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Demirtaş Madran (2012) tarafından yapılan “Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği” ve üçüncü bölümde katılımcıların sportmenlik tutumlarını ölçümleme yönelik Vallerand ve arkadaşlarının (1997) geliştirmiş olduğu Sezen-Balçıkanlı'nın (2010) Türkçe'ye uyarladığı “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” yer almaktadır. Katılımcılar: Ankara ilinde etkinlik gösteren oryantiring kulüplerinden; Ankara Oryantiring, Çankaya Oryantiring Gençlik ve Spor Kulübü Derneğindeki 18-24 yaş arasındaki elit oryantiring sporcularından oluşmaktadır.

1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan “Demografik Bilgi Formu” katılımcıların sosyo-demografik yapılarını ölçümlemeye yönelik dört açık uçlu sorudan meydana gelmektedir. Bilgi formu kapsamında katılımcılara cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları ve medeni durumları sorulmuştur.

2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği (ÇBSYÖ)

Vallerand ve arkadaşları (1997) tarafından geliştirilen ve Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği”,

5'li Likert Tipi (1=Tamamen Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum) olarak hazırlanmıştır.

Vallerand ve arkadaşları tarafından hazırlanan orijinal ölçek, “sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık, rakibe saygı ve negatif yaklaşımlar” alt boyutlarından meydana gelmektedir. Sezen-Balçıklı tarafından yapılan Türkçe uyarlamasında uygulanan ilk faktör analizinde “negatif yaklaşımlar” alt boyutuna ait 5 maddenin (5, 10, 15, 20, 25. maddeler) çalışmadığı saptanmış ve bu alt boyut bu araştırmaya eklenmemiştir.

Bu araştırmada kullanılan çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği, sosyal normlara uyum (1-5. maddeler), kurallara ve yönetime saygı (6-10. maddeler), sporda sorumluluklara bağlılık (11-15. maddeler) ve rakibe saygı (16-20. maddeler) olmak üzere 4 alt boyut ve 20 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek kapsamında tersten hesaplanacak madde yer almamaktadır ve puan ortalaması artış gösterdikçe sportmenlik seviyesinin de arttığı görülmektedir.

Ölçek alt faktörleri için alfa değeri sosyal normlara uyum için 0,86, kurallara ve yönetime saygı için 0,83, sporda sorumluluklara bağlılık için 0,91 ve rakibe saygı için 0,82 olarak hesaplanmıştır.

3. Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ)

Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ), küresel olarak konu ile ilişkili olarak en sık kullanılan ölçektir (Demirtaş Madran, 2012).

5'li Likert Tipi (1=Tamamen Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum) olarak hazırlanan BPSÖ, fiziksel saldırganlık (2, 5, 8, 11, 13, 16, 22, 25, 29. maddeler), öfke (1, 9, 12, 18, 19, 23, 28. maddeler), düşmanlık (3, 7, 9, 15, 17, 20, 23, 26. maddeler), sözel saldırganlık (4, 6, 14, 21, 27. maddeler) olmak üzere 4 alt ölçek ve 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 9 ve 16. maddeleri ters kodlanarak puanlanmaktadır.

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Demirtaş Madran (2012) tarafından yapılmış ve özgün ölçekte yer alan dört faktörlü yapıyı desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Tüm ölçek için edinilen alfa değeri 0,85 olarak hesaplanırken;

fiziksel saldırganlık alt ölçeği için 0,78, sözel saldırganlık alt ölçeği için 0,48, öfke alt ölçeği için 0,76 ve düşmanlık için 0,71 olarak hesaplanmıştır.

D. Veri Analizi

Araştırma kapsamında toplanılan anket verilerinin analizi için SPSS 25.0 paket programından yararlanılacaktır. Araştırma dahilinde kişisel verilerin analizi için aritmetik ortalama (\bar{x}), frekans (n), standart sapma (SS) ve yüzde (%) değerleri analiz edilecektir. Ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğini saptamak maksadıyla basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri ile Shapiro-Wilk değerlerine bakılacaktır.

Ölçekler arası ilişki seviyesini anlamak maksadıyla Pearson Correlation analiz yöntemi değerlerinden yararlanılacaktır. Kullanılan ve değerlendirmeye dahil olan istatistiksel analizlerin bütününde anlamlılık seviyesi olarak $p \leq 0,05$ olarak alınacaktır. “Söz konusu değer kesin olmamakla beraber, gruplar arasında var olan anlamlı farklılığı belirtir (Hung, vd., 1997).”

Ölçekler arası ilişki seviyesini ve bu ilişkinin ne türde olduğunun saptanması için korelasyon analizi gerçekleştirilecektir. ÇBSYÖ ve BPSÖ için, normal dağılım gösteren verilerin analizi kapsamında iki değişkenin var olduğu hallerde t-testi, ikiden daha çok değişkenin var olduğu hallerde ise “tek yönlü ANOVA” testinden yararlanılacaktır. Anlamlı farklılığın var olduğu haller için ikinci seviye olan “Tukey HSD” değerlerine bakılacaktır.

IV. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulgularından katılımcılara dair sosyo-demografik bulgular, faktör ve güvenilirlik analizleri, betimleyici istatistikler, korelasyon analizi ve fark analizine yer verilmiştir.

A. Katılımcılara Dair Sosyo-Demografik Bulgular

Katılımcılara dair sosyo-demografik bulguların frekans analizi sonuçları Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1 Katılımcılara Dair Sosyo-Demografik Bulguların Frekans Analizi Sonuçları

Değişken		Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	10	8,84
	Erkek	103	91,16
Yaş	18-20	6	5,30
	21-24	107	94,70
Eğitim Durumu	Lise	3	2,65
	Ön Lisans	26	23
	Lisans	81	71,68
	Yüksek Lisans	2	1,76
Medeni Durum	Doktora	1	0,91
	Bekar	108	95,57
	Evli	5	4,43
Oryantiring Branşıyla İlgilenme Süresi	1-3 Yıl	52	46,01
	4-6 Yıl	46	40,73
	7-9 Yıl	9	7,96
	9-12 Yıl	6	5,30
Toplam		113	100

Çizelge 1’de katılımcılara dair sosyo-demografik bulguların frekans analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre katılımcıların %91,16’sı erkek (n: 103) olurken, %8,84’ü ise kadındır (n: 10). Katılımcıların %94,70 ile büyük çoğunluğu 21-24 yaş aralığında (n: 107) olurken, %5,30’u 18-20 (n: 6) yaş aralığında olduğu görülmektedir. Eğitim durumu bakımından bakıldığında %71,68’inin lisans mezunu (n: 81), %23’ünün ön lisans mezunu (n: 26), %2,65’inin lise (n: 3), %1,76’sının yüksek lisans (n: 2) ve %0,91’inin doktora (n: 1) mezunu olduğu görülmektedir. Medeni durum değişkeni açısından değerlendirildiğinde %95,57 ile büyük

çoğunluğunun bekar (n: 108) ve %4,43'ünün evli (n: 5) olduğu; oryantiring sporuyla ilgilenme süresi bakımından ise %46,01'inin 1-3 yıldır (n: 52) oryantiring sporuyla ilgilendiği, %40,73'ünün 4-6 yıldır (n: 46), %7,96'sının 7-9 yıldır (n: 9) ve %5,30'unun 9-12 yıldır (n: 6) oryantiring sporuyla ilgilendiği görülmektedir.

B. Faktör ve Güvenirlik Analizleri

Bu bölüm kapsamında ilk olarak, Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine (ÇBSYÖ) dair faktör analizi gerçekleştirilmiştir. 20 madde üzerinden yapılan ilk faktör analizinde KMO değeri 0,846 ve anlamlılık düzeyi 0,000 olarak saptanmıştır. Elde edilen faktör yapısı ve güvenirlik sonuçları Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2 Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği Faktör ve Güvenirlik Analizi

	Sosyal Normlara Uyum	Kurallara ve Yönetime Saygı	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Rakibe Saygı
Madde 1	0,774			
Madde 2	0,738			
Madde 3	0,634			
Madde 4	0,728			
Madde 5	0,765			
Madde 6		0,758		
Madde 7		0,837		
Madde 8		0,728		
Madde 9		0,778		
Madde 10		0,776		
Madde 11			0,543	
Madde 12			0,637	
Madde 13			0,627	
Madde 14			0,718	
Madde 15			0,569	
Madde 16				0,681
Madde 17				0,669
Madde 18				0,736
Madde 19				0,709
Madde 20				0,721
Özdeğerler	4,248	3,635	3,256	3,763
Açıklanan varyans oranı	%8,384	%7,583	%6,356	%7,346
Güvenirlik	0,84	0,85	0,88	0,87

Analiz kapsamında dört faktörlü yapının sahip olduğu toplam varyansın %87,328'ini açıkladığı saptanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen güvenirlik analizinde ölçek geneli için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0,86'dır. Ölçeğin alt faktörlerine yönelik Cronbach Alpha değerleri sosyal normlara uyum alt

ölçeği için 0,84, kurallara ve yönetime saygı alt ölçeği için 0,85, sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeği için 0,88 ve rakibe saygı alt ölçeği için 0,87 şeklinde hesaplanmıştır.

İkinci olarak Buss-Perry Saldırganlık Ölçeğine (BPSÖ) dair faktör analizi gerçekleştirilmiştir. 29 madde üzerinden yapılan ikinci faktör analizinde KMO değeri 0,822 ve anlamlılık düzeyi 0,000 olarak saptanmıştır. Elde edilen faktör yapısı ve güvenilirlik sonuçları Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3 Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği Faktör ve Güvenirlik Analizi

	Fiziksel Saldırganlık	Sözel Saldırganlık	Öfke	Düşmanlık
Madde 2	0,842			
Madde 5	0,746			
Madde 8	0,762			
Madde 11	0,773			
Madde 13	0,683			
Madde 16	0,731			
Madde 22	0,778			
Madde 25	0,684			
Madde 29	0,763			
Madde 1		0,733		
Madde 9		0,684		
Madde 12		0,786		
Madde 18		0,831		
Madde 19		0,721		
Madde 23		0,563		
Madde 28		0,680		
Madde 3			0,667	
Madde 7			0,736	
Madde 9			0,745	
Madde 15			0,769	
Madde 17			0,734	
Madde 20			0,776	
Madde 23			0,756	
Madde 26			0,727	
Madde 4				0,723
Madde 6				0,734
Madde 14				0,731
Madde 21				0,759
Madde 27				0,845
Özdeğerler	4,254	3,671	3,278	3,779
Açıklanan varyans oranı	%8,363	%7,580	%6,343	%7,354
Güvenirlik	0,80	0,82	0,78	0,86

Analiz kapsamında dört faktörlü yapının sahip olduğu toplan varyansın %83,622'sini açıkladığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen

güvenilirlik analizinde ölçek geneli için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0,81'dir. Ölçeğin alt faktörlerine yönelik Cronbach Alpha değerleri fiziksel saldırganlık alt ölçeği için 0,80, sözel saldırganlık alt ölçeği için 0,82, öfke alt ölçeği için 0,78 ve düşmanlık alt ölçeği için 0,86 şeklinde hesaplanmıştır.

Ölçeklerin faktör yapılarının belirlenmesi ardından faktörlerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri analiz edilmiş ve buna dair skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) sonuçları Çizelge 4'te gösterilmiştir.

Çizelge 4 Normallik test sonuçları

	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
ÇBSYÖ Alt Faktörleri		
Sosyal Normlara Uyum	-0,18	0,08
Kurallara ve Yönetime Saygı	-0,36	-0,76
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	-0,69	1,03
Rakibe Saygı	-0,27	-0,53
BPSÖ Alt Faktörleri		
Fiziksel Saldırganlık	0,68	0,39
Sözel Saldırganlık	0,45	-0,59
Öfke	-0,52	0,31
Düşmanlık	0,80	0,34

Değişkenler kapsamında kayıp değer bulunmadığı durumlarda normal dağılım ölçütü bakımından çarpıklık ve basıklık eşik değeri ± 3 olarak kabul edilmektedir (Sposito, Hand ve Skarpness, 1983). Çizelge 4'te araştırmada kullanılan değişkenlere dair çarpıklık ve basıklık değerleri analiz edilmiştir. Bu açıdan elde edilen sonuçlara göre normalleştirme müdahalesinin gerektiği herhangi bir çarpıklık ve basıklık sorunu gözlemlenmemiştir. Bu kapsamda verilerin analizinde korelasyon analizinden yararlanılacak ve burada korelasyon analizi olarak Pearson Korelasyon Testinden faydalanılacaktır. Fark analizleri olarak ise ikili grupların karşılaştırılmalarında t-testi, ikiden çok bağımsız grupların karşılaştırılmasında ise tek yönlü ANOVA ve Post Hoc testlerinden Tukey LSD testinden yararlanılacaktır.

C. Betimleyici İstatistikler

ÇBSYÖ ile BPSÖ ölçeklerinin alt ölçeklerine yönelik ortalama ve standart sapma değerleri Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5 Ölçeklere Dair Betimleyici İstatistikler

	N	Min	Maks	\bar{X}	ss
Sosyal Normlara Uyum	113	2,53	5,00	3,04	0,51
Kurallara ve Yönetime Saygı	113	2,77	5,00	3,16	0,45
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	113	1,80	5,00	4,69	0,69
Rakibe Saygı	113	2,37	5,00	5,37	0,80
Fiziksel Saldırganlık	113	2,69	5,00	4,53	0,53
Sözel Saldırganlık	113	2,81	5,00	3,69	0,63
Öfke	113	1,39	5,00	3,43	0,78
Düşmanlık	113	1,53	5,00	4,99	0,76

Çizelge 5’te ÇBSYÖ ile BPSÖ ölçeklerinin alt ölçeklerine yönelik ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Bu kapsamda sosyal normlara uyum alt ölçeğinin ortalaması $3,04\pm 0,51$, kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin ortalaması $3,16\pm 0,45$, sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin ortalaması $4,69\pm 0,69$, rakibe saygı alt ölçeğinin ortalaması $5,37\pm 0,80$, fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin ortalaması $4,53\pm 0,53$, sözel saldırganlık alt ölçeğinin ortalaması $3,69\pm 0,63$, öfke alt ölçeğinin ortalaması $3,43\pm 0,78$, düşmanlık alt ölçeğinin ortalaması $4,99\pm 0,76$ olduğu görülmektedir.

D. Korelasyon Analizi

ÇBSYÖ ile BPSÖ arasındaki ilişkiyi ortaya koyan Pearson korelasyon analizi sonucu Çizelge 6’da sunulmuştur.

Çizelge 6 Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi ile Buss-Perry Saldırganlık Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Sosyal Normlara Uyum	1							
2.Kurallara ve Yönetime Saygı	0,569	1						
3.Sporla Sorumluluklara Bağlılık	0,536	0,545	1					
4. Rakibe Saygı	0,669	0,513	0,569	1				
5. Fiziksel Saldırganlık	0,535	0,542	0,454	0,453	1			
6. Sözel Saldırganlık	0,476	0,665	0,561	0,569	0,580	1		
7. Öfke	0,570	0,539	0,476	0,445	0,463	0,553	1	
8. Düşmanlık	0,606	0,599	0,571	0,469	0,476	0,579	0,569	1

Çizelge 6'da ÇBSYÖ ile BPSÖ arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon analizi verileri verilmiştir. Buna göre;

- ÇBSYÖ'nün sosyal normlara uyum alt ölçeği ile BPSÖ'nün fiziksel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,535$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün sosyal normlara uyum alt ölçeği ile BPSÖ'nün sözel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,476$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün sosyal normlara uyum alt ölçeği ile BPSÖ'nün öfke alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,570$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün sosyal normlara uyum alt ölçeği ile BPSÖ'nün düşmanlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,606$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün kurallara ve yönetime saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün fiziksel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,542$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün kurallara ve yönetime saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün sözel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,665$) anlamlı bir ilişki vardır.

- ÇBSYÖ'nün kurallara ve yönetime saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün öfke alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,539$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün kurallara ve yönetime saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün düşmanlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,599$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün rakibe saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün fiziksel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,453$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün rakibe saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün sözel saldırganlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,569$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün rakibe saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün öfke alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,445$) anlamlı bir ilişki vardır.
- ÇBSYÖ'nün rakibe saygı alt ölçeği ile BPSÖ'nün düşmanlık alt ölçeği arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($p<0,05$; $r=0,469$) anlamlı bir ilişki vardır.

Bu kapsamda ÇBSYÖ arttıkça BPSÖ düzeyinin de arttığı görülmektedir.

E. Fark Analizleri

Bu bölümde oryantiring sporcuların saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişkinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendiren analiz sonuçlarına yer verilmektedir.

Çizelge 7 Cinsiyet Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	P
Fiziksel	Kadın	10	3,45	0,32	3,69	0,045
Saldırganlık	Erkek	103	3,78	0,62		
Sözel	Kadın	10	3,53	0,47	3,78	0,039
Saldırganlık	Erkek	103	3,80	0,73		
Öfke	Kadın	10	3,43	0,38	2,60	0,035
	Erkek	103	3,85	0,69		
Düşmanlık	Kadın	10	3,69	0,42	2,76	0,027
	Erkek	103	3,76	0,80		

Tablo 7’de cinsiyet değişkeni ile katılımcıların saldırganlık davranışı arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda cinsiyet değişkeni ile saldırganlık davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Saldırganlık davranışının fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin erkeklerde ($\bar{X}= 3,78$; $ss= 0,62$) kadınlara göre ($\bar{X}= 3,45$; $ss= 0,32$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının sözel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin erkeklerde ($\bar{X}= 3,80$; $ss= 0,73$) kadınlara göre ($\bar{X}= 3,53$; $ss= 0,47$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının öfke alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin erkeklerde ($\bar{X}= 3,85$; $ss= 0,69$) kadınlara göre ($\bar{X}= 3,43$; $ss= 0,38$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının düşmanlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin erkeklerde ($\bar{X}= 3,76$; $ss= 0,80$) kadınlara göre ($\bar{X}= 3,69$; $ss= 0,42$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 8 Cinsiyet Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

			n	\bar{X}	ss	t	P
Sosyal	Normlara	Kadın	10	3,75	0,88	3,86	0,032
Uyum		Erkek	103	3,63	0,78		
Kurallara	ve	Kadın	10	3,81	0,73	2,53	0,039
Yönetime Saygı		Erkek	103	3,64	0,64		
Sporda		Kadın	10	3,79	0,69	2,72	0,024
Sorumluluklara		Erkek	103	3,53	0,57		
Bağlılık							
Rakibe Saygı		Kadın	10	3,86	0,77	3,18	0,021
		Erkek	103	3,42	0,68		

Çizelge 8’de cinsiyet değişkeni ile katılımcıların sportmenlik davranışı arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda cinsiyet değişkeni ile sportmenlik davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Sportmenlik yöneliminin sosyal normlara uyum alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin kadınlarda ($X= 3,75$; $ss= 0,88$) erkeklere göre ($X= 3,63$; $ss= 0,78$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin kadınlarda ($X= 3,81$; $ss= 0,73$) erkeklere göre ($X= 3,64$; $ss= 0,64$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin kadınlarda ($X= 3,79$; $ss= 0,69$) erkeklere göre ($X= 3,53$; $ss= 0,57$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin rakibe saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin kadınlarda ($X= 3,86$; $ss= 0,77$) erkeklere göre ($X= 3,42$; $ss= 0,68$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 9 Yaş Değişkeni Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	p
Fiziksel	18-20	6	4,15	0,63	3,36	0,027
Saldırganlık	21-24	107	3,69	0,53		
Sözel	18-20	6	4,23	0,58	2,59	0,039
Saldırganlık	21-24	107	3,50	0,52		
Öfke	18-20	6	4,18	0,69	2,69	0,048
	21-24	107	3,68	0,54		
Düşmanlık	18-20	6	4,12	0,57	3,53	0,047
	21-24	107	3,57	0,53		

Çizelge 9’da yaş değişkeni ile katılımcıların saldırganlık davranışı arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda yaş değişkeni ile saldırganlık davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Saldırganlık davranışının fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 18-20 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 4,15$; $ss= 0,63$), 21-24 ($\bar{X}= 3,69$; $ss= 0,53$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının sözel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 18-20 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 4,23$; $ss= 0,58$) 21-24 ($\bar{X}= 3,69$; $ss= 0,53$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının öfke alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 18-20 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 4,18$; $ss= 0,69$) ve 21-24 ($X= 3,68$; $ss= 0,54$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının düşmanlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 18-20 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 4,12$; $ss= 0,57$) 21-24 ($X= 3,57$; $ss= 0,53$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 10 Yaş Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

			n	\bar{X}	ss	t	p
Sosyal Normlara Uyum	18-20	6	3,57	0,53	3,46	0,045	
	21-24	103	3,80	0,69			
Kurallara ve Yönetime Saygı	18-20	6	3,68	0,53	2,51	0,036	
	21-24	103	3,89	0,79			
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	18-20	6	3,69	0,56	2,76	0,049	
	21-24	103	3,80	0,68			
Rakibe Saygı	18-20	6	3,64	0,59	3,42	0,032	
	21-24	103	3,80	0,75			

Çizelge 10'da yaş değişkeni ile katılımcıların sportmenlik yönelimi arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda yaş değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Sportmenlik yöneliminin sosyal normlara uyum alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 21-24 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 3,80$; $ss= 0,69$) 18-20 ($\bar{X}= 3,57$; $ss= 0,53$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 21-25 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 3,89$; $ss= 0,79$) 18-20 ($\bar{X}= 3,68$; $ss= 0,53$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 21-24 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 3,80$; $ss= 0,68$) 18-20 ($\bar{X}= 3,69$; $ss= 0,56$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin rakibe saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 21-24 yaş aralığındaki katılımcılarda ($X= 3,80$; $ss= 0,75$) 15-20 ($\bar{X}= 3,64$; $ss= 0,59$) yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 11 Eğitim Durumu Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	p	Fark
Fiziksel Saldırganlık	Lise ¹	3	3,80	0,61	3,49	0,031	1>2
	Ön Lisans ²	26	3,71	0,58			1>3
	Lisans ³	81	3,69	0,53			2>3
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,54	0,48			
	Doktora ⁵	1	3,43	0,46			
Sözel Saldırganlık	Lise ¹	3	3,81	0,62	2,51	0,036	1>2
	Ön Lisans ²	26	3,76	0,59			2>3
	Lisans ³	81	3,63	0,53			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,53	0,47			
	Doktora ⁵	1	3,42	0,42			
Öfke	Lise ¹	3	3,89	0,63	2,78	0,038	2>3
	Ön Lisans ²	26	3,79	0,60			3>4
	Lisans ³	81	3,62	0,52			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,53	0,48			
	Doktora ⁵	1	3,48	0,47			
Düşmanlık	Lise ¹	3	3,81	0,64	3,79	0,034	1>2
	Ön Lisans ²	26	3,76	0,59			2>3
	Lisans ³	81	3,68	0,53			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,64	0,45			
	Doktora ⁵	1	3,53	0,42			

Çizelge 11’de eğitim durumu değişkeni ile katılımcıların saldırganlık davranışı arasındaki ilişki tek yönlü ANOVA testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda eğitim durumu değişkeni ile saldırganlık davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Saldırganlık davranışının fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lise mezunu katılımcılarda ($X=3,80$; $ss=0,61$) sırasıyla ön lisans ($\bar{X}=3,71$; $ss=0,58$), lisans ($\bar{X}=3,69$; $ss=0,53$), yüksek lisans ($\bar{X}=3,54$; $ss=0,48$) ve doktora ($\bar{X}=3,43$; $ss=0,46$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının sözel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lise mezunu katılımcılarda ($X=3,81$; $ss=0,62$) sırasıyla ön lisans ($\bar{X}=3,76$; $ss=0,59$), lisans ($\bar{X}=3,63$; $ss=0,53$), yüksek lisans ($\bar{X}=3,53$; $ss=$

0,47) ve doktora ($\bar{X}= 3,42$; $ss= 0,42$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

- Saldırganlık davranışının öfke alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lise mezunu katılımcılarda ($\bar{X}= 3,89$; $ss= 0,63$) sırasıyla ön lisans ($\bar{X}= 3,79$; $ss= 0,60$), lisans ($\bar{X}= 3,62$; $ss= 0,52$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,53$; $ss= 0,48$) ve doktora ($\bar{X}= 3,48$; $ss= 0,47$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının düşmanlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lise mezunu katılımcılarda ($\bar{X}= 3,81$; $ss= 0,64$) sırasıyla ön lisans ($\bar{X}= 3,76$; $ss= 0,59$), lisans ($\bar{X}= 3,68$; $ss= 0,53$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,64$; $ss= 0,45$) ve doktora ($\bar{X}= 3,53$; $ss= 0,42$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 12 Eğitim Durumu Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	p	Fark
Sosyal Normlara Uyum	Lise ¹	3	3,43	0,46	3,45	0,047	3>4
	Ön Lisans ²	26	3,53	0,53			3>5
	Lisans ³	81	3,88	0,64			5>4
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,64	0,57			
	Doktora ⁵	1	3,73	0,61			
Kurallara ve Yönetime Saygı	Lise ¹	3	3,62	0,46	2,25	0,042	3>4
	Ön Lisans ²	26	3,63	0,57			3>5
	Lisans ³	81	3,81	0,71			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,69	0,66			
	Doktora ⁵	1	3,72	0,69			
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Lise ¹	3	3,52	0,37	2,45	0,032	3>5
	Ön Lisans ²	26	3,53	0,42			5>4
	Lisans ³	81	3,80	0,63			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,61	0,52			
	Doktora ⁵	1	3,75	0,59			
Rakibe Saygı	Lise ¹	3	3,64	0,48	3,43	0,042	3>4
	Ön Lisans ²	26	3,66	0,54			3>5
	Lisans ³	81	3,83	0,72			
	Yüksek Lisans ⁴	2	3,71	0,57			
	Doktora ⁵	1	3,74	0,64			

Çizelge 12’de eğitim durumu değişkeni ile katılımcıların sportmenlik yönelimi arasındaki ilişki tek yönlü ANOVA testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda eğitim durumu değişkeni ile sportmenlik yönelimi davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Sportmenlik yöneliminin sosyal normlara uyum alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lisans mezunu katılımcılarda ($X= 3,88$; $ss= 0,64$) sırasıyla doktora ($\bar{X}= 3,73$; $ss= 0,61$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,64$; $ss= 0,57$), ön lisans ($\bar{X}= 3,53$; $ss= 0,53$) ve lise ($\bar{X}= 3,43$; $ss= 0,46$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lisans mezunu katılımcılarda ($X= 3,81$; $ss= 0,71$) sırasıyla doktora ($\bar{X}= 3,72$; $ss= 0,69$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,69$; $ss= 0,66$), ön lisans ($\bar{X}= 3,63$; $ss= 0,57$) ve lise ($\bar{X}= 3,62$; $ss= 0,46$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lisans mezunu katılımcılarda ($X= 3,80$; $ss= 0,63$) sırasıyla doktora ($\bar{X}= 3,75$; $ss= 0,59$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,61$; $ss= 0,52$), ön lisans ($\bar{X}= 3,53$; $ss= 0,42$) ve lise ($\bar{X}= 3,52$; $ss= 0,37$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin rakibe saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin lisans mezunu katılımcılarda ($X= 3,83$; $ss= 0,72$) sırasıyla doktora ($\bar{X}= 3,74$; $ss= 0,64$), yüksek lisans ($\bar{X}= 3,71$; $ss= 0,57$), ön lisans ($\bar{X}= 3,66$; $ss= 0,54$) ve lise ($\bar{X}= 3,64$; $ss= 0,48$) mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 13 Medeni Durum Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	P
Fiziksel	Bekar	108	3,73	0,61	3,69	0,057
Saldırganlık	Evli	5	3,45	0,46		
Sözel	Bekar	108	3,83	0,77	3,77	0,066
Saldırganlık	Evli	5	3,55	0,73		
Öfke	Bekar	108	3,82	0,61	2,62	0,056
	Evli	5	3,42	0,55		
Düşmanlık	Bekar	108	3,71	0,84	2,71	0,062
	Evli	5	3,66	0,78		

Çizelge 13'te medeni durum değişkeni ile katılımcıların saldırganlık davranışı arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda medeni durum değişkeni ile saldırganlık davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Saldırganlık davranışının fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,73$; $ss= 0,61$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,45$; $ss= 0,46$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Saldırganlık davranışının sözel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,83$; $ss= 0,77$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,55$; $ss= 0,73$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Saldırganlık davranışının öfke alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,82$; $ss= 0,61$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,42$; $ss= 0,55$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Saldırganlık davranışının düşmanlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,71$; $ss= 0,84$) evlilere göre ($X= 3,66$; $ss= 0,78$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).

Çizelge 14 Medeni Durum Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

			n	\bar{X}	ss	t	P
Sosyal Uyum	Normlara	Bekar	108	3,73	0,85	3,64	0,058
		Evli	5	3,62	0,77		
Kurallara ve Yönetime Saygı		Bekar	108	3,86	0,77	3,37	0,064
		Evli	5	3,64	0,64		
Sporda Sorumluluklara Bağlılık		Bekar	108	3,77	0,68	2,54	0,053
		Evli	5	3,54	0,56		
Rakibe Saygı		Bekar	108	3,87	0,70	3,84	0,068
		Evli	5	3,46	0,66		

Çizelge 14’te medeni durum değişkeni ile katılımcıların sportmenlik yönelimi arasındaki ilişki t-testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda medeni durum değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Sportmenlik yöneliminin sosyal normlara uyum alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,73$; $ss= 0,85$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,62$; $ss= 0,77$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,86$; $ss= 0,77$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,64$; $ss= 0,64$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,77$; $ss= 0,68$) evlilere göre ($\bar{X}= 3,54$; $ss= 0,56$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin rakibe saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin bekarlarda ($X= 3,87$; $ss= 0,70$) evlilere göre ($X= 3,46$; $ss= 0,66$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($p>0,05$).

Çizelge 15 Oryantiring Branşıyla İlgilenme Süresi Değişkeni ile Saldırganlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	p	Fark
Fiziksel Saldırganlık	1-3 Yıl ¹	52	3,80	0,69	3,54	0,033	1>2
	4-6 Yıl ²	46	3,71	0,63			2>3
	7-9 Yıl ³	9	3,61	0,53			3>4
	9-12 Yıl ⁴	6	3,54	0,51			
Sözel Saldırganlık	1-3 Yıl ¹	52	3,80	0,69	2,35	0,038	1>2
	4-6 Yıl ²	46	3,75	0,71			2>3
	7-9 Yıl ³	9	3,69	0,54			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,53	0,49			
Öfke	1-3 Yıl ¹	52	3,71	0,58	2,27	0,032	1>2
	4-6 Yıl ²	46	3,81	0,62			2>3
	7-9 Yıl ³	9	3,69	0,53			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,57	0,50			
Düşmanlık	1-3 Yıl ¹	52	3,80	0,77	3,97	0,035	1>2
	4-6 Yıl ²	46	3,74	0,61			2>3
	7-9 Yıl ³	9	3,69	0,59			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,53	0,53			

Çizelge 15'te oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile katılımcıların saldırganlık davranışı arasındaki ilişki tek yönlü ANOVA testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile saldırganlık davranışı arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Saldırganlık davranışının fiziksel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 1-3 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,80$; $ss=0,69$) sırasıyla 4-6 yıl ($X=3,71$; $ss=0,66$), 7-9 yıl ($X=3,61$; $ss=0,53$) ve 9-12 yıldır ($X=3,54$; $ss=0,51$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının sözel saldırganlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 1-3 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,80$; $ss=0,69$) sırasıyla 4-6 yıl ($X=3,75$; $ss=0,71$), 7-9 yıl ($X=3,69$; $ss=$

0,54) ve 9-12 yıldır ($X= 3,53$; $ss= 0,49$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

- Saldırganlık davranışının öfke alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 1-3 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X= 3,81$; $ss= 0,62$) sırasıyla 4-6 yıl ($X= 3,71$; $ss= 0,58$), 7-9 yıl ($X= 3,69$; $ss= 0,53$) ve 9-12 yıldır ($X= 3,57$; $ss= 0,50$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Saldırganlık davranışının düşmanlık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 1-3 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X= 3,80$; $ss= 0,77$) sırasıyla 4-6 yıl ($X= 3,74$; $ss= 0,61$), 7-9 yıl ($X= 3,69$; $ss= 0,59$) ve 9-12 yıldır ($X= 3,53$; $ss= 0,53$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Çizelge 16 Oryantiring Branşıyla İlgilenme Süresi Değişkeni ile Sportmenlik Yönelimi Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		n	\bar{X}	ss	t	p	Fark
Sosyal Normlara Uyum	1-3 Yıl ¹	52	3,53	0,57	3,47	0,045	4>1
	4-6 Yıl ²	46	3,69	0,51			4>3
	7-9 Yıl ³	9	3,71	0,64			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,81	0,69			
Kurallara ve Yönetime Saygı	1-3 Yıl ¹	52	3,59	0,53	2,53	0,036	4>1
	4-6 Yıl ²	46	3,69	0,58			4>3
	7-9 Yıl ³	9	3,77	0,69			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,80	0,76			
Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1-3 Yıl ¹	52	3,54	0,51	2,71	0,048	4>1
	4-6 Yıl ²	46	3,63	0,53			3>2
	7-9 Yıl ³	9	3,79	0,57			3>1
	9-12 Yıl ⁴	6	3,80	0,69			
Rakibe Saygı	1-3 Yıl ¹	52	3,56	0,52	3,79	0,045	4>1
	4-6 Yıl ²	46	3,69	0,50			4>3
	7-9 Yıl ³	9	3,75	0,69			
	9-12 Yıl ⁴	6	3,89	0,71			

Çizelge 16’da oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile katılımcıların sportmenlik yönelimi arasındaki ilişki tek yönlü ANOVA testi aracılığıyla karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkilerin anlamlılık seviyesi aşağıdaki gibidir:

- Sportmenlik yöneliminin sosyal normlara uyum alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 9-12 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,81$; $ss=0,69$) sırasıyla 6-9 yıl ($X=3,71$; $ss=0,64$), 4-6 yıl ($X=3,69$; $ss=0,51$) ve 1-3 yıldır ($X=3,53$; $ss=0,57$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin kurallara ve yönetime saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 9-12 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,80$; $ss=0,76$) sırasıyla 6-9 yıl ($X=3,77$; $ss=0,69$), 4-6 yıl ($X=3,69$; $ss=0,58$) ve 1-3 yıldır ($X=3,59$; $ss=0,53$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin sporda sorumluluklara bağlılık alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 9-12 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,80$; $ss=0,69$) sırasıyla 6-9 yıl ($X=3,79$; $ss=0,57$), 4-6 yıl ($X=3,63$; $ss=0,53$) ve 1-3 yıldır ($X=3,54$; $ss=0,51$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).
- Sportmenlik yöneliminin rakibe saygı alt ölçeğinin anlamlılık düzeyinin 9-12 yıldır oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılarda ($X=3,89$; $ss=0,71$) sırasıyla 6-9 yıl ($X=3,75$; $ss=0,69$), 4-6 yıl ($X=3,69$; $ss=0,50$) ve 1-3 yıldır ($X=3,56$; $ss=0,52$) oryantiring branşıyla ilgilenen katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

V. TARTIŞMA

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre cinsiyet değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında erkekler lehine; sportmenlik yönelimi arasında ise kadınlar lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir. Buna göre saldırganlık davranışı ölçeğinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde erkeklerde kadınlara göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda erkeklerde fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık davranışlarının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğuna ulaşılmaktadır. Elde edilen bu sonuç, alan yazındaki çeşitli araştırmalarla da uyumludur (Kavussanu, ve Roberts, 2001; Campano ve Munakata, 2004; Efilti, 2006; Eroğlu, 2009; Gürpınar, 2014). Erşan ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilen araştırma neticesinde erkeklerin saldırganlık puanlarının, kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, erkek ve kadınlar arasında kadınlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt ölçeklerinde kadınlarda erkeklere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kapsamda kadınlarda sportmenlik davranışının, erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Kaplan ve Aksel, 2013; Bjorkqvist, 2018). Yörük (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da, bu araştırmaya benzer olarak erkeklerde fiziksel saldırganlık puan ortalamasının anlamlı olarak yüksek olduğu; Çöllü (2017) tarafından yapılan araştırmada ise benzer olarak erkeklerde fiziksel ve sözel saldırganlığın kadınlara göre anlamlılık seviyesinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Bettencourt ve Miller (1996) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre, cinsiyet faktörünün saldırganlık üzerinde etkili olduğu, kadınlara göre erkeklerin daha yüksek oranda fiziki saldırganlık tutumu içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Güner, 2007). Ancak bu araştırmanın aksine sonuçların varlığının bulunduğu araştırmalar da mevcuttur. Nitekim Miller ve arkadaşları (2004)

tarafından gerçekleştirilen araştırmada erkeklerin sportmenlik davranışı sergileme konusunda kıızlardan daha iyi oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada edinilen verilere göre yaş değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında 18-20 yaş grubu katılımcıların 21-24 yaş grubundaki katılımcılardan; sportmenlik yönelimi arasında ise 21-24 yaş grubundaki katılımcıların 18-20 yaş grubundaki katılımcılardan anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda saldırganlık davranışı leğinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde 21-24 yaş aralığındaki bireylerde, 18-20 yaş aralığındaki bireylere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre 18-20 yaş aralığındaki bireylerde fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık davranışlarının daha gelişmiş olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç, alan yazındaki çeşitli araştırmalarla da uyumludur. Güner (1995) yapmış olduğu araştırmada lise ğrencilerinde yaş durumu ile saldırganlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığına rastlamıştır. Erdoğdu ve Oto (2004) tarafından yapılan araştırmada da benzer olarak ergenlikte saldırganlık düzeyinin arttığını ifade edilmiştir. Yalçın (2009) tarafından yapılan araştırmada ise ergenlik döneminde saldırganlık düzeyinin arttığı, yetişkinlik döneminde ise saldırganlık düzeyinde bir azalmanın meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaş grubu değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, 18-20 yaş grubu ve 21-24 yaş grubu arasındaki bireyler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sportmenlik yönelimi leğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt ölçeklerinde 21-24 yaş grubunda 18-20 yaş grubundaki bireylere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kapsamda 21-24 yaş grubundaki bireylerde sportmenlik yöneliminin, 18-20 yaş grubundaki bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Efek ve Yiğiter, 2021). Tsai ve Fung (2005) tarafından gerçekleştirilen araştırmada yaş faktörünün sporcuların sportmenlik davranışları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim durumu değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında eğitim düzeyi düşük katılımcıların eğitim düzeyi yüksek katılımcılardan; sportmenlik yönelimi arasında ise eğitim düzeyi yüksek katılımcıların eğitim düzeyi düşük katılımcılardan anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda saldırganlık davranışı leğinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt

ölçeklerinde eğitim düzeyi düşük bireylerde, eğitim düzeyi yüksek bireylere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde eğitim düzeyi düşük bireylerde fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık davranışlarının daha gelişmiş olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise eğitim düzeyi yüksek ve düşük bireyler arasında, eğitim düzeyi yüksek bireyler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt ölçeklerinde eğitim düzeyi yüksek bireylerde, eğitim düzeyi düşük bireylere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kapsamda eğitim seviyesi yüksek bireylerde sportmenlik yöneliminin, eğitim seviyesi düşük bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Balçıkınlı, 2009; Akdoğan, 2017; Kahya, 2020).

Araştırma kapsamında elde edilen verilere göre medeni durum değişkeni ile saldırganlık davranışı ve sportmenlik yönelimi arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında oryantiring branşında deneyimi düşük sporcuların, deneyimi yüksek sporculardan; sportmenlik yönelimi arasında ise oryantiring branşında deneyimi yüksek sporcuların deneyimi düşük sporculardan anlamlı bir farklılığa sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda saldırganlık davranışı ölçeğinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık alt ölçeklerinde oryantiring branşında deneyimi düşük sporcularda, deneyimi yüksek sporculara göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde deneyim süresi düşük sporcularda fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, öfke ve düşmanlık davranışlarının daha gelişmiş olduğu görülmektedir. Nas (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada profesyonel futbol oynayan oyuncuların sürekli öfke puanlarının genel ortalamasının altında olduğu, öfke ifade tarzı ölçeğinin alt boyutlarından öfke içe vurma ve öfke dışı vurma alt boyut puanlarının genel ortalamalardan düşük olduğu; öfke kontrol alt boyut puanının ise genel ortalamadan yüksek olduğu; genel saldırganlık ve atılğan saldırganlık puanları ortalamasının altında bulunurken, edilgen ve yıkıcı saldırganlık puanlarının ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiye bakıldığında ise deneyim süresi yüksek ve düşük bireyler arasında, deneyim süresi yüksek bireyler lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum, kurallara ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt ölçeklerinde deneyim süresi yüksek bireylerde, deneyim süresi düşük bireylere göre anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu kapsamda deneyim süresi yüksek bireylerde sportmenlik yöneliminin, deneyim süresi düşük bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Yıldırım, 2017). Ancak kimi araştırmalarda, elde edilen sonuçlardan zıt sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Sezen, 2003; Topan, 2011; Kalkan, 2017). Kahya (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada profesyonel ve amatör sporcular arasında sosyal normlara uyum ve sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Lee ve arkadaşlarının (2007) yapmış oldukları araştırmada, takım sporlarıyla ilgilenen sporcuların sportmenlik yönelimi sergileme davranışlarının bireysel sporlarla ilgilenen sporculardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

VI. SONUÇ

Bu araştırmada elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasındaki ilişki, beş sosyo-demografik değişken kapsamında incelenmiştir. Bu kapsamda cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum ve oryantiring branşıyla ilgilenme suresi değişkenleri ile elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna gore elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu gorlmektedir. Bu kapsamda “H1: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen ilk değişken cinsiyet değişkenidir. Cinsiyet değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında erkeklerin, kadınlara gore daha saldırgan tutumlar sergilediği gorlmektedir. Bu kapsamda erkeklerin saldırgan tutumlarda bulunduğu, kadınların ise erkeklere gore daha az saldırgan tutumlarda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna gore “H2a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Cinsiyet değişkeni ile sportmenlik davranış düzeyi arasında ise kadınların, erkeklere gore daha saldırgan tutumlar sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde kadınların daha çok sportmenlik davranışı sergilediği, erkeklerin ise kadınlara gore daha az sportmenlik davranışı sergiledikleri gorlmektedir. Buna gore “H2b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında “H2: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen ikinci değişken ise yaş değişkeni olmuştur. Yaş değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında 18-20 yaş grubundaki

katılımcıların, 21-24 yaş grubundaki katılımcılara göre daha fazla saldırganlık davranışı sergilediği; başka bir deyişle daha genç bireylerin yaşı daha ileride olan bireylere göre daha çok saldırganlık davranışında bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda “H3a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Yaş değişkeni ile sportmenlik davranış düzeyi arasında ise 21-24 yaş grubundaki katılımcıların, 18-20 yaş grubundaki katılımcılara göre daha fazla sportmenlik davranışı gösterdiği; başka bir ifadeyle yaş durumu ilerledikçe daha çok sportmenlik yöneliminde bulunduğu görülmektedir. Bu kapsamda “H3b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında “H3: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen üçüncü değişken eğitim durumu değişkeni olmuştur. Eğitim durumu değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında lise mezunu katılımcıların, sırasıyla ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu katılımcılara göre daha fazla saldırganlık davranışı sergilediği; diğer bir deyişle eğitim seviyesi arttıkça saldırganlık davranışının ise azaldığı görülmektedir. Bu kapsamda “H4a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Eğitim durumu değişkeni ile sportmenlik davranış düzeyi arasında ise lisans grubundaki katılımcıların, sırasıyla doktora, yüksek lisans, ön lisans ve lise mezunu katılımcılara göre daha fazla sportmenlik davranışı sergilediği görülmektedir. Başka bir ifadeyle eğitim düzeyi arttıkça sportmenlik yöneliminin de arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu açıdan “H4b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında “H4: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Araştırma kapsamında değerlendirilen dördüncü değişken ise medeni durum değişkeni olmuştur. Araştırma sonucuna göre hem saldırganlık davranışı, hem de sportmenlik yönelimi ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu kapsamda “H5: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.”, “H5a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” ve “H5b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezleri reddedilmiştir.

Son olarak araştırma kapsamında değerlendirilen değişken ise oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni olmuştur. Oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile saldırganlık davranışı arasında 1-3 yıldır oryantiring sporuyla uğraşan bireylerin, sırasıyla 4-6 yıl, 7-9 yıl ve 9-12 yıldır oryantiring sporuyla uğraşan bireylere göre daha fazla saldırganlık sergilediği; başka bir ifadeyle oryantiring branşında deneyim arttıkça saldırganlık davranışının da azaldığı görülmektedir. Bu kapsamda “H6a: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile sportmenlik davranışı düzeyi arasında ise 9-12 yıldır oryantiring sporuyla uğraşan bireylerin, sırasıyla 7-9 yıl, 4-6 yıl ve 1-3 yıldır oryantiring sporuyla uğraşan bireylere göre daha fazla sportmenlik davranışı sergilediği; diğer bir deyişle oryantiring branşında deneyim arttıkça sportmenlik yöneliminin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda “H6b: Elit oryantiring sporcuların sportmenlik davranış düzeyleri ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Tüm bu bilgiler ışığında “H6: Elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri ile oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; sosyo-demografik değişkenler ile saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni bakımından saldırganlık tutumunda erkeklerin

kadınlardan, sportmenlik davranışında ise kadınların erkeklerden anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Yaş değişkeni bakımından değerlendirildiğinde saldırganlık tutumunun gençlerde yaşı daha ilerde olan bireylere göre daha yüksek olduğu; sportmenlik davranışında ise yaşı daha ilerde olan bireylerde gençlere göre daha yüksek bir anlamlılık sergilediği görülmektedir. Eğitim durumu açısından saldırganlık tutumunun düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde daha yüksek olduğu görülürken; sportmenlik davranışında ise eğitim seviyesi yüksek bireylerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Medeni durum değişkeni bakımından herhangi bir anlamlı ilişkinin varlığına rastlanılmamıştır. Oryantiring branşıyla ilgilenme süresi değişkeni ile saldırganlık tutumu arasında deneyimi düşük bireylerde saldırganlık düzeyinin yüksek olduğu; sportmenlik davranışı düzeyi arasında ise spor deneyimi yüksek bireylerde sportmenlik tutumunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak elit oryantiring sporcularının saldırganlık tutumları ve sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

IX. KAYNAKLAR

KİTAPLAR

ABRAMS, M. (2010). **Anger Management in Sport: Understanding and Controlling Violence in Athletes**, Champaign, IL, Human Kinetics.

ABRAMS, M. ve HALE, B. (2005). Anger: How to Moderate Hot Buttons, S. Murphy (Ed.), In **The Sport Psych Handbook**. Champaign, IL, Human Kinetics.

AKSOY, R., BAKIŞ, M. ve ÜNVEREN, M. (2018). **Spor Sosyolojisi**, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

AMMAN, M. T. (2000). Spor Sosyolojisi, C. İkizler (Ed.), **Sporda Sosyal Bilimler** içinde, İstanbul, Alfa Yayınları.

ARONSON, E., WILSON, T. D. ve AKERT, R. M. (2012). **Sosyal Psikoloji**, Çev. Okhan Gündüz, İstanbul, Kaknüs Yayınları, 1. Baskı.

BARON, R. A. ve RICHARDSON, D. R. (1994). **Human Aggression**, New York, Plenum Press.

BARON, R. A. ve RICHARDSON, D. R. (2004). **Human Aggression**, New York, Springer Science & Business Media.

BERKOWITZ, L. (1993). The Experience of Anger as a Parallel Process in the Display of Impulsive 'Angry' Aggression, R. G. Geen ve E. I. Donnerstein (Eds.). In **Theoretical and Empirical Reviews**, New York, Academic Press.

BURGER, J. M. (2006). **Kişilik**, Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu, İstanbul, Kaknüs Yayınları.

COREY, G. (2005). **Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları**, Ayhan Sağlam (Ed.), Ankara, Mentis Yayıncılık.

CÜCELOĞLU, D. (2016). **İnsan ve Davranışı**, İstanbul, Remzi Kitapevi, 28. Baskı.

- DENİZ, E., KARAMAN, G., BEKTAŞ, F., YONCALIK, O., GÜLER, V., KILINÇ, A. ve ATEŞ A. (2012). **Çocuklara Oryantiring Eğitimi**, Ankara, Kültür Ajans Yayınları, 2. Baskı.
- DİLEKMEN, M. (2018). **Çocuk ve Ergenlerde Ruhsal Bozukluklar. Gelişim Psikolojisi**. Erzurum, Atatürk Üniversitesi A.Ö.F. Yayınları.
- DOĞAN, B. (2007). **Spor Sosyolojisi ve Uygulamalı Spor Sosyolojisine Giriş**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 1. Baskı.
- FELICITY, H. (2002). **Eğitimde Etik**, Çev. Semra Kunt-Akbaş, İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- FİŞEK, K. (1985). **100 Soruda Türkiye Spor Tarihi**, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1. Baskı.
- FİŞEK, K. (1998). **Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi**, Ankara, Bağırhan Yayınevi.
- FROMM, E. (1993). **İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri**, Çev. Şükrü Alpagut, İstanbul, Payel Yayınları, 2. Basım.
- GERRIG, R. C. ve ZIMBARDO, P. G. (2012). **Psikoloji ve yaşam**, Çev. Gamze Sart, Ankara, Nobel Yayınevi.
- GÜNEY, S. (2012). **Sosyal Psikoloji**, Ankara, Nobel Yayıncılık, İkinci Baskı.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2005). **Yeni İnsan ve İnsanlar**, İstanbul, Evrim Yayınevi, Onuncu Basım.
- KARACA, F. (2003). **Başlangıçtan Bitirişe Oryantiring Tekniği**, Ankara, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Türkiye Dağcılık Federasyonu Yayınları.
- KARAKAYA, İ. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara, Anı Yayıncılık.
- KARAKAYA, İ. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara, Anı Yayıncılık.
- KARASAR, N. (2016). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler**. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

- KARASAR, N. (2016). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- KAYAOĞLU, A. (2014). Saldırganlık, S. Ünlü (Ed.), **Sosyal Psikoloji 1** içinde, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. Yayınları.
- MYERS, D. G. (2015). **Sosyal Psikoloji**, Çev. Banu Ulu, Ankara, Nobel Akademi Yayıncılık.
- SAKALLI, N. (2001). **Sosyal Etkiler**, Ankara, İmge Kitap Evi.
- ŞAHİN, H. (2003). **Sporda Şiddet ve Saldırganlık**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- TAYLOR, S. E., SEARS, D. O. ve PEPLAU, L. A. (2016). **Sosyal Psikoloji**, Çev. Ali Dönmez, İstanbul, İmge Kitapevi, 4. Baskı.
- TİRYAKİ, Ş. (2000). **Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama**, Ankara, Eylül Kitap ve Yayınevi.
- WEINBERG, R. ve GOULD, D. (2015). **Foundations of Sport and Exercise Psychology Champaign**, Illinois, Human Kinetics, 5th Edition.
- YETİM, A. A. (2011). **Sosyoloji ve Spor**. Ankara, Berikan Yayıncılık.
- YILDIZ, A. S. (2013). Saldırganlık ve Aile, H. Yavuzer (Ed.), **Ana-Baba Okulu** içinde, İstanbul, Remzi Kitabevi.

MAKALELER

- ADAK, N. (2004). "Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet", **Bilgi Dergisi**, sayı 30, ss. 27-38.
- ARSLAN, Y. ve SEZEN-BALÇIKANLI, G. (2019). "Fiziksel Performans Düzeyi Empati ve Sportmenliği Etkiler mi?: Elit Kadın Voleybolcular Üzerine Bir Araştırma", **Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi**, cilt 10, sayı 2, ss. 140-148.
- BALCIOĞLU, Y. YILDIRIM, E. ve BALCIOĞLU, İ. (2016). "Spor Bilimleri Alanında Öfke Duygusu ve Saldırganlığın Farklı Açılardan Değerlendirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 6, sayı 1, ss. 1-9.

- BALÇIKANLI, G. S. ve YILDIRAN, İ. (2011). “Profesyonel Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri”, **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 9, sayı 2, ss. 49-56.
- BJORKQVIST, K. (2018). “Gender Differences in Aggression”, **Current Opinion in Psychology**, cilt 19, ss. 39-42.
- CAMPANO, J.P. ve MUNAKATA T. (2004). “Anger and Aggression Among Filipino Students”, **Adolescence**, cilt 39, sayı 156, ss. 757-764.
- COULOMB ~~BAŞGİN, O.G.(2006)~~. “Team Sports Players’ Observed Aggression as a Function of Gender, Competitive Level and Sport Type”, **Journal of Applied Social Psychology**, sayı 36, ss. 1980-2000.
- COUREL-IBÁÑEZ, J., ALCARAZ, B. J., MÁRMOL, G. A., VALENZUELA, V. A. ve MORENO-MURCIA, J. A. (2019). “The Moderating Role of Sportsmanship and Violent Attitudes on Social and Personal Responsibility in Adolescents. A Clustering Classification Approach”, **PloS One**, cilt 14, sayı 2, ss. 1-11.
- ÇAĞLAYAN, H. S., ÇETİN, M. Ç. ve ŞİRİN, E. F. (2005). “Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eğilimindeki Rolü”, **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 7, sayı 2, ss. 15-24.
- DEMİRTAŞ MADRAN, H. A. (2012). “Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği’nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **Türk Psikiyatri Dergisi**, sayı 23, ss. 1-6.
- DEMİRTAŞ-MADRAN, H. A. (2020), “Cinsiyet ve Saldırganlık İlişkisi: Görgül ve Kuramsal Çalışmalara Güncel Bir Bakış”, **Türk Psikoloji Yazıları**, cilt 23, sayı 45, ss. 97-114.
- DERVENT, F., ARSLANOĞLU, E. ve ŞENEL, Ö. (2010). “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği)”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, cilt 7, sayı 1, ss. 521-533.

- EFEK, E. ve YİĞİTER, K. (2021). “Spor Katılımının Atılganlık ve Sportmenlik Düzeyleri ile İlişkisi”, **OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi**, cilt 18, sayı 43, ss. 6732-6763.
- ELENDU, I. C. ve DENNIS, M. I. (2017). “Over-Emphasis on Winning, host-to-win and Winning-at-all-cost Syndrome in Modern Sports Competitions: Implications for Unsportsmanship Behaviours of Sports Participants”, **International Journal of Physical Education, Sports and Health**, cilt 4, sayı 5, ss. 104-107.
- ERDOĞDU, M. Y. ve OTO, R. (2004). “Sokakta Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Atılganlık ve Saldırganlık Davranışları Açısından Karşılaştırılmaları”, **Kriz Dergisi**, cilt 12, sayı 3, ss. 11-23
- ERSOY, A., TAZEGÜL, Ü. ve SANCAKLI, H. (2012). “Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açıdan İncelenmesi (Ankara Örneği)”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, cilt 1, sayı 9, ss. 386-397.
- ERŞAN, E.E., DOĞAN O. ve DOĞAN S. (2009). “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açıdan Değerlendirilmesi”, **Cumhuriyet Tıp Dergisi**, cilt 31, ss. 231-238.
- GENCHEVA, N., ANGELCHEVA, M., MARINOV, T. ve IGNATOV, I. (2017). “Assessment of Sportsmanship in Case of Institutionalized Adolescents, Deprived of Parental Cares”, **Journal of Health, Medicine and Nursing**, sayı 42, ss. 103-109.
- GİRGİNER, N., AYDIN, S. ve ÇAVDAR, Z., (2006). “Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet Konusuna Yaklaşımları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama”, **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 7, sayı 2, ss. 1-30.
- GÜRPINAR, B. (2014). “Cinsiyet, Eğitim Seviyesi ve Spora Ait Değişkenler Açısından Ortaokul ve Lise’de Okuyan Sporcu Öğrencilerin Ahlaki Karar Alma Tutumları”, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, cilt 39, sayı 176, ss. 413-424.

- HUNG, H. M. J., O'NEIL, R. T., BAUER, P. ve KOHNE, K. (1997). "The Behavior of the P-Value When Alternative Hypothesis is True?" **Biometrics**, sayı 53, ss. 11-22.
- İMAMOĞLU, A., İMAMOĞLU, M. ve UYSAL, A. (2018). "Nevşehir'de Oryantiring Sporü ve Oryantiringin Doğaya Etkisi", **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, cilt 8, sayı 2, ss. 217-230.
- KAHYA, Y. (2020). "Lisanslı Spor Yapan Gençler İle Lisanssız Spor Yapan Gençlerin Fair Play Anlayışları", **Düşünce ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 2, ss. 52-66.
- KALKAVAN, A., ÇAKIR, H. İ., ACET, M. ve ABDURRAHMAN, K. (2015). "Rize'de Liselerarası Spor Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Saldırganlık Durumlarının Araştırılması", **International Journal of Sports Research**, sayı 5, ss. 25-41.
- KAPLAN, B. ve AKSEL, E. (2013). "Ergenlerde Bağlanma ve Saldırganlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", **Nesne Psikoloji Dergisi**, cilt 1, sayı 1, ss. 21-49.
- KAVUSSANU, M. ve ROBERTS, G. C. (2001). "Moral Functioning in Sport: An Achievement Goal Perspective", **Journal of Sport and Exercise Psychology**, cilt 23, sayı 1, ss. 37-54.
- KEELER, L. A. (2007). "The Differences in Sport Aggression, Life Aggression and Life Assertion Among Adult Male and Female Collision, Contact and Non-Contact Sport Athletes", **Journal of Sport Behavior**, sayı 30, ss. 57-76.
- KILIÇARSLAN, S. ve ATICI, M. (2010). "İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Akılcı Olmayan İnançları İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", **Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences**, cilt 19, sayı 3, ss. 113-130.
- KILINÇ, E. (2012). "Genel Lise 9. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere ve Sürekli Kaygı Düzeylerine Göre Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi", **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 11, sayı 3, ss. 835-853.

- KOÇ, Y. ve SEÇER, E. (2018). “Spor Bilimleri Alanında Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Saygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 13, sayı 2, ss. 247-259.
- LEE, M. J., WHITEHEAD, J. ve NTOUMANIS, N. (2007). “Development of the Attitudes to Moral Decision Making in Youth Sport Questionnaire (AMDYSQ)”, **Psychology of Sport and Exercise**, cilt 8, sayı 3, ss. 369-392.
- LIU, J. (2004). “Concept Analysis: Aggression”, **Issues in Mental Health Nursing**, sayı 7, ss. 693-714.
- LOUGHEAD, T. M. ve LEITH, L. M. (2001). “Hockey Coach’s and Players Perceptions of Aggression and the Aggressive Behavior of Players”, **Journal of Sport Behavior**, cilt 24, sayı 4, ss. 394-408.
- MILLER, B. W., ROBERTS, G. C. ve OMMUNDSEN, Y. (2004). “Effect of Motivational Climate on Sportspersonship Among Competitive Youth Male and Female Football Players”, **Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports**, cilt 14, sayı 3, ss. 193-202.
- NOROUZI, M. (2013). “Application of GPS in Orienteering Competitions”, **International Journal of Mobile Network Communications & Telematics**, sayı 4, ss. 9-13.
- ÖZBEK, O. (1999). “Sporda Etik Dışı Davranış Alanları ve Etik İlkeler”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 4, sayı 4, ss. 38-50.
- PEHLİVAN, Z. (2004). “Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi”, **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 2, sayı 2, ss. 49-53.
- PEHLİVAN, Z. (2004). “Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi”, **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt II, sayı 2, ss. 49-53.
- PERDECİ, Z., GÜLSÜN, M., ÇELİK, C., ERDEM, M. ve KILIÇ, S. (2010). “Aggression and the Event-Related Potentials in Antisocial Personality

- Disorder”, **Bulletin of Clinical Psychopharmacology**, sayı 20, ss. 300-306.
- PULUR, A. (2001). “Sporda Şiddet ve Saldırganlık”, **Türkiye Üniversite Sporları Dergisi**, sayı 1, ss. 18-19.
- RASCLE, O., COULOMB-CABAGNO, G. ve DELSARTE, A. (2005). “Perceived Motivational Climate and Observed Aggression as a Function of Competitive Level in Youth Male French Handball”, **Journal of Sport Behavior**, cilt 28,sayı 1, ss. 51-66.
- SEVEN, S. (2010). “Saldırganlık Eğilimi Ölçeği’nin Türk Çocuklarına Uyarlanması”, **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, cilt 5, sayı 1, ss. 75-84.
- SEZEN-BALÇIKANLI, G. (2010). “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği’nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt XV, sayı 1, ss. 1-10
- SPOSITO, V. A., HAND, M. L. ve SKARPNES, B. (1983). “On the Efficiency of Using the Sample Kurtosis in Selecting Optimal Pestimators”, **Communications in Statistics-Simulation and Computation**, cilt 12, sayı 3, ss. 265-272.
- STANFORD, M. S., HOUSTON, R. J., MATHIAS, C. W., VILLEMARETTE-PITTMAN, N. R., HELFRITZ, L. E. ve CONKLIN, S. M. (2003). “Characterizing Aggressive Behavior”, **Assessment**, cilt 10, sayı 2, ss. 183-190.
- TANRIKULU, M. (2011). “Harita ve Pusulanın Farklı Bir Kullanım Alanı: Oryantiring”, **Milli Eğitim**, sayı 191, ss. 120-125.
- TSAI, E. ve FUNG, L. (2005). “Sportspersonship in Youth Basketball and Volleyball Players”, **The Online Journal of Sport Psychology**, cilt 7, sayı 2, ss. 37-46.
- TSAI, E. ve FUNG, L. (2005). “Sportspersonship in Youth Basketball and Volleyball Players”, **Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology**, cilt 7, sayı 2, ss. 37-46.

- TUCKER, L. W. ve PARKS, J. B. (2001). "Effects of Gender and Sport Type on Intercollegiate Athletes Perceptions of the Legitimacy of Aggressive Behaviors in Sport", **Sociology of Sport Journal**, cilt 18, sayı 4, ss. 403-413.
- TUTKUN, E., GÜNER, B. Ç., AĞAOĞLU, S. A. ve SOSLU, R. (2010). "Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi", **Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi**, cilt 1, sayı 1, ss. 23-29.
- TUZGÖL, M. (2000). "Ana-Baba Tutumları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, cilt 2, sayı 14, ss. 39-48.
- YAVUZER, Y. (2011). "Okullarda Saldırganlık/Şiddet: Okul ve Öğretmenle İlgili Risk Faktörleri ve Önleme Stratejileri", **Milli Eğitim Dergisi**, sayı 192, ss. 43-61.
- YILDIRAN, İ., YETİM, A. ve ŞENEL, Ö. (1996). "Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri", **Bed. Eğt. Spor Bil. Der.**, cilt I, cilt 1, ss. 52-57.
- YILDIRIM, M. (2017). "Üniversitelerde Okul ve Kulüp Takımlarında Oynayan Sporcuların Sporda Fairplay Anlayışlarının Belirlenmesi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği)", **İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, cilt 4, sayı 1, ss. 1-15.
- YILDIZ, E. ve ERCİ, B. (2011). "Anne Baba Tutumları İle Adölesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", **Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi**, cilt 1, sayı 3, ss. 6-11.
- YÖRÜK, S. (2020). "Üniversite Öğrencilerinde Öfke ve Saldırganlığı Etkileyen Duygu ve Düşünceler ile İlişkili Faktörler", **Jaren**, cilt 6, sayı 3, ss. 561-70.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- FENMEN, N. (2013). "Yetişkinler İçin Oryantiring", <http://www.istanbuloryantiring.com/wp-content/uploads/2016/12/3-KentselOryantiring-haritas%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 23.10.2021).

TEZLER

- AÇAK, M. (2011). “İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi.
- AĞİLÖNÜ, Ö. (2014). “Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- AKDOĞAN, B. (2017). “Lise Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- ARSLAN, L. (2018). “12-14 Yaş Aralığında Spor Yapan ve Spor Yapmayan Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Düzce Üniversitesi.
- ASMA, M. (2008). “Okullar Arası Karşılaşmalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Saldırganlık Algılarının Sosyal-Bilişsel Öğrenme Kuramı Açısından İncelenmesi-Ankara İli Örneği”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- ATAY, S. (2015). “Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi 1. ve 5.- 6. Sınıf Öğrencilerinin Travmatik Stres Düzeyleri İle Saldırganlık, Dürtüsel Davranış Ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, T.C. Kocaeli Üniversitesi.
- AY, M. (2021). “Bireysel Spor Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeyleri İle Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Altında İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- AYDIN, E. (2022). “Ortaokul Öğrencilerinde TV Bağımlılığı ve Saldırganlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, T.C. Üsküdar Üniversitesi.
- BALÇIKANLI, B. S. (2009). “Profesyonel Futbolcuların Fair Play’e Yönelik Davranışları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- CENGİZ, R. (2004). “Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıları”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

- ÇETİNOĞLU, G. (2016). “Bursa Birinci Amatör Ligindeki Futbolcuların Özyeterlilik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi.
- ÇİTİL, Ö. (2021). “Lise Düzeyindeki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Tutumlarının ve Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışının İncelenmesi (Elazığ İl Örneği)”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Muş Alparslan Üniversitesi.
- ÇOBANOĞLU, M. G. (1993). “Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ÇÖLLÜ, B. (2017). “Ergenlerde Duygu Durum Düzenleme Becerileri, Benlik Saygısı, Depresyon, Anksiyete ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üsküdar Üniversitesi.
- DALKILIÇ, M. (2011). “İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi.
- DERVENT, F. (2007). “Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılma İlişkisi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- EFİLTİ, E. (2006). Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Saldırganlık, Denetim Odağı ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- ERDEMİR, N. (2012). “Farklı Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternet Kullanım Durumları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Gaziantep İli Örneği”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi.
- ERDEN, N. K. (2007). “Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretmenlik Bölümleri Birinci Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Türleri”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- ERGÜL, A. (2009). “Bir Grup Süreci Olarak Akran Zorbalığı Katılımcı Rolü Gruplarında Tepkisel Amaçlı Saldırganlık ve Toplumsal Konum”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.
- EROĞLU, S. (2009). “Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir

Çalışma”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.

- ESENTÜRK, O. (2014). “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullararası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- ESENTÜRK, O. K. (2015). “Lise Düzeyinde Öğrenim Gören ve Okullar arası Spor Müsabakalarına Katılan Sporcu Öğrencilerin Güdülenme ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- GÖKBÜZOĞLU, B. (2008). “Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- GÜLBAKTI, E. (2017). “Özel Eğitim Gereksinimli Çocukların Saldırganlık Düzeyleri İle Bu Süreçte Annelerin Eşlerinden Gördükleri Desteğin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beykent Üniversitesi.
- GÜNER, İ. (2007). “Çatışma Çözme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Saldırganlık ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Etkisi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- GÜNER, İ. (2007). “Çatışma Çözme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Grup Rehberliğinin Lise Öğrencilerinin Saldırganlık ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Etkisi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnönü Üniversitesi.
- GÜNER, N. (1995). “Ergenlerin Dinledikleri Müzik Türünün Depresyon ve Saldırganlık Düzeyine Etkisi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.
- GÜNGÖR A. (1989). “Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler”, (Yayınlanmamış doktora tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.
- KABAK, F. (2009). “Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi.
- KALKAN, T. (2017). “12-15 Yaş Grubu Kadın Hentbolcuların Müsabaka Öncesi Kaygı Durumlarının Fair Play Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi (Amasya İli Örneği)”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- KARACA, F. (2008). “Oryantiring Uygulamalarının İlköğretim Programlarındaki Fonksiyonelliği”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

- KARACA, M. (2007), “Organizasyonlarda Saldırgan Davranışlara Maruz Kalma ve Mağdurların Kişiliğiyle İlişkisi: Kayseri’de İmalat Sektöründe Bir Araştırma”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi.
- KARATAŞ, M. (2019). “Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının (İncelenmesi İstanbul İli Örneği)”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın Üniversitesi.
- KAYA, S. (2020). “Eğitimde Kullanılan Oryantiring Etkinliklerinin Eğitimciler ve Branş Öğretmenleri Tarafından Farklı Dersler Kapsamında Uygulanma Sürecinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon Üniversitesi.
- KOTAN, R. (2004). “Profesyonel Futbol Takım Taraftarlarının Sportmenlik Anlayışları Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İl Örneği)”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- KURTYILMAZ, Y. (2005). “Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler (Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma)”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi.
- NAS, K. (2017). “Futbolcuların Saldırganlık Düzeyleri İle Öfke Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- ÖNEL, S. (2021). “Ortaöğretim Öğrencilerinin Sportmenlik Davranışları İle Saldırganlık Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.
- SEZEN, G. (2003). “Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair Play Anlayışları Üzerine Bir Araştırma”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- SHOKOUFEH, S. (2018). “Türkiye’de Elit Erkek ve Bayan Güreşçiler İle Spor Yapmayan Bireylerin Zihinsel Yetenek, Liderlik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- TOKSÖZ, B. (2022). “Yetişkin Bireylerde Saldırganlık Düzeylerinin Yordayıcıları Olarak Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, T.C. Marmara Üniversitesi.

- TOPAN, A. (2011). “Ortaöğretim Kurumlarında Okullar Arası Futbol Müsabakalarına Katılan Öğrencilerin Sportmenlik Anlayışlarının Kulüp Deneyimlerine Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- TOPUZ, R. (2008). “Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- TÜRKMEN, Ö. (2020). “8 Haftalık Oryantiring Antrenmanlarının 14-18 Yaş Arası Gençlerde Fiziksel Uygunluk Parametrelerine Etkisi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, T.C. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi.
- USTABAŞ, S. (2011). “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- YALÇIN, Y. (2009). “Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi: Antrenör Cinsiyetinin Rolünü Belirlemeye Yönelik Antalya İlinde Bir Uygulama”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi.
- YAZICI, Ö. F. (2021). “Sporcu Karakterinin Sportmenlik Davranışları Rekabetçi Agresiflik ve Öfke İle İlişkisi”, (Yayımlanmamış doktora tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, T.C. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- YORULMAZ, M. (2019). “Bireysel ve Takım Sporcularının Dindarlık İle Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- ZOR, S. (2021). “Lisanslı Olarak Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sportmenlik Yönelimi ve Sporda Saldırganlık-Öfke Düzeyleri”, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, T.C. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

DİĞER KAYNAKLAR

- AÇIKADA, C. (1993). “Ders Dışı Spor Etkinliklerinde Okul, Aile ve Spor Kulüpleri İşbirliği. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor”, Manisa II. Ulusal Sempozyumu, Ankara, Milli Eğitim Basımevi.
- FLANNERY, D. J. (1997). “School Violence: Risk, Preventive Intervention, and Policy”, Urban Diversity Series No. 109.

EKLER

A. Anket Formu

Sn. Katılımcı,

Bu anket formu İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Programında Dr. Öğr. Üyesi Merve UCA danışmanlığında hazırlanan “Elit 18-24 Oryantiring Sporcularının Saldırganlık Tutumları ve Sportmenlik Davranış Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)” aslı yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Soruların doğru veya yanlış hiçbir cevabı bulunmamaktadır. Lütfen soruları içtenlikle cevaplayınız.

Teşekkür ederim.

Ömer ASLIVAR

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Eğitim durumunuz:

Medeni durumunuz:

Kaç yıldır bu spor branşı ile ilgileniyorsunuz?

BUSS-PERRY SALDIRGANLIK ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “Tamamen Katılıyorum”, genelde doğru ise “Katılıyorum”, emin değilseniz “Kararsızım”, genelde doğru değilse “Katılmıyorum”, hiçbir zaman doğru değilse “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Bazı arkadaşlarım benim öfkeli biri olduğumu söylerler.					
2. Gerekirse hakkımı korumak için şiddete başvurabilirim.					
3. Birisi bana fazlasıyla iyi davrandığında “Acaba benden ne istiyor?” diye düşünürüm.					
4. Arkadaşlarımın görüşlerine katılmadığım zaman bunu onlara açıkça söylerim.					
5. Öfkeden deliye döndüğümde bir şeyler kırıp dökerim.					
6. İnsanlar benim görüşlerime katılmadıklarında onlarla tartışmaktan kendimi alıkoyamam.					
7. Zaman zaman bazı olaylara/kişilere yönelik kızgınlığım uzun süre bitmek bilmez.					
8. Bazen başkalarına vurma dürtümü kontrol edemiyorum.					
9. Sakin yapılı biriyimdir.					
10. Tanımadığım insanlar bana fazla yakın davrandıklarında onlara şüpheyle yaklaşırım.					
11. Daha önce, tanıdığım insanları tehdit ettiğim oldu.					
12. Çok çabuk parlar ve hemen sakinleşirim.					
13. Birisi bana sataşırse kolaylıkla onu itip tartaklayabilirim.					
14. İnsanlar sinirimi bozduklarında kolaylıkla onlar hakkında ne düşündüğümü söyleyebilirim.					
15. Zaman zaman kıskançlık beni yiyip bitirir.					
16. Bir insana vurmanın mantıklı bir gerekçesi olamayacağını düşünüyorum.					
17. Bazen hayatın bana adaletsiz davrandığını düşünürüm.					
18. Öfkemi kontrol etmekte zorluk çekerim.					
19. Yapmak istediğim birşey engellendiğinde					

kızgınlığımı açıkça ortaya koyarım.					
20. Zaman zaman insanların arkamdan güldüğü duygusuna kapılırım.					
21. İnsanlarla sıkça görüş ayrılığına düşerim.					
22. Birisi bana vurursa ben de karşılık veririm.					
23. Bazen kendimi patlamaya hazır bir bomba gibi hissediyorum.					
24. Diğer insanların her zaman çok iyi fırsatlar yakaladıklarını düşünüyorum.					
25. Birisi beni iterse onunla kavgaya tutuşurum.					
26. Arkadaşlarımın arkamdan konuştuklarını biliyorum.					
27. Arkadaşlarım münakaşacı/tartışmayı seven biri olduğumu söylerler.					
28. Bazen olmadık şeylere ortada mantıklı bir neden yokken aniden sinirlenir, tepki veririm.					
29. Çoğu insana kıyasla daha sık kavgaya karıştığımı söyleyebilirim.					

ÇOK BOYUTLU SPORTMENLİK YÖNELİMİ ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki her bir maddeyi okuyarak, bu madde sizin için her zaman doğru ise “Tamamen Katılıyorum”, genelde doğru ise Katılıyorum”, emin değilseniz “Kararsızım”, genelde doğru değilse “Katılmıyorum”, hiçbir zaman doğru değilse “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde işaretleme yapmanız rica olunur.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.					
2. Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.					
3. Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.					
4. Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.					
5. Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.					
6. Hakem kararlarına uyarım.					
7. Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.					
8. Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.					
9. Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.					
10. Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.					
11. Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.					
12. Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.					
13. Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.					
14. Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.					
15. Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.					
16. Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.					
17. Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.					
18. Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.					
19. Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.					
20. Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.					

A. Etik kurul

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ



THE REPUBLIC OF TURKEY
ISTANBUL AYDIN UNIVERSITY

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL ve BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

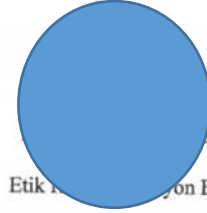
Toplantı No : 2022/09

26/05/2022

Konu: SOSYAL BİLİMLER ETİK KOMİSYON KARARI

Sayın ÖMER ASLIVAR VE MERVE UCA,

Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Y2016.220009 numaralı Ömer Aslıvar, Dr. Öğr. Üyesi Merve Uca'nın yürütümlüğünde "Elit 18-24 Yaş Öryantiring Sporcularının Saldırganlık Tutumları ve Sportmenlik Davranış Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Ankara İl Örneği)" başlıklı tezi gereği "Saldırganlık Ölçeği" ve "Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği" uygulamalarının etik olarak uygun olduğuna oybirliği ile karar verilmiştir.



BAŞAR
Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ömer ASLIVAR

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : İstanbul Aydın Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller :

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : MSB Astsubay Meslek
Yüksek Okulu, MSB Kara Harp Okulu

Tarih :